

Mukəddəs Kitab

Injil 10-kisim

«Əfəsusluklarə»

© Mukəddəs Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyşurqə Kalam Tərijimisi»

Injil 10-qisim

«Əfəsusluklaroqa»

(Rosul Pawlus Əfəsus xəhiridiki jamaətkə yazoqan salam məktup)

Kirix söz

Hux həwərnı tarkıtix səwəbidin Rim xəhiridiki zindanoqa solanoqan rosul Pawlusning Əfəsus jamaıtdikilərgə yazoqan bu məktupini, Injil iqidə «təlimatning yukiri pəllisi» deyixkə bolidu. Uningda hatiriləngən wəhiylər Muxəddəs Kitab iqidə mənisi əng qongkuririning biridur.

Əfəsus xəhiri hazır harabilik bolup, hazırkı Türkiyədiki «Səljuk» degən xəhərgə yekın.

Məzkur hət kimgə karita yeziloqan?

Ilgiri rosul Pawlus Əfəsus xəhiridə on səkkiz ay turup, bu jaydiki jamaətkə təlim bərgənidi. U bu jamaətkə nisbətən Hudaning asas saloquqi koralı boloqanidi (Injil, «Rosullarning paaliyətliri» 19-babni kəring).

Hətni təpsili okuydioqan bolsak, bizgə həttiki bəzi səzlər oqəlitə tuyulidu, məsilən: «**Silərnin Rəb Əysaoqa baqlıoqan etiqadinglar wə barlık muxəddəs bəndilərgə boləqan muhəbbitinglar toqruluk angliəqandin tartip...**» (1:14), «**Silər bəlkim... Hudaning manga wəhiy bilən sirni ayan qiləqanlık toqruluk həwərdar bolisilər**» (3:2-3). Bu səzlər, Pawlusni hətni tapxuruwaləquqılar bilən əzəldin tonuxmaydioqandək tuyoquni beridu.

Hətnin bəzi saqlinip qəloqan kona kəqürmiliridə, bəxidiki «Əfəsustiki muxəddəs bəndilərgə...» degən səzlrıdiki «Əfəsustiki» degən səz tepilmaydu. Pawlusning həttə Əfəsustiki jamaəttiki ayrim xəslər toqruluk eytkən səzlər intayin əzdur; birək hətnin ahiridə, u «**Əmdi silər mənin toqrəmdiki ixlərdin... həwərlinixinglar üqün, səyümlük kərindax ... boləqan Tikikus silərgə həmmə ixlərnı məlum kilidu... u... kənglünglərnı rıqəbtəndürgəy...**» dəp yazidu (6:21-22). Bu səz Pawlusning hətni okuəquqi jamaətkə həkikətən tonux ikənlikini ispatlaydu.

Undəktə biz yukiridiki zitlikni kəndək qüxiniximiz kərek? Buningəqə berilidioqan jawab intayin əddiy. Pawlus zindanda yatqanda hizmətdixi Tikikus arqılık əz degəndə üq parqə hətni jamaətlərgə yollıoqan. Hətlər iqidə, Pawlusning yüz turənə kərxımgən Kolossidiki jamaəttikilərgə yollıoqan hetimu bar («Kol.» 2:1, 4:7, 16ni kəring). Ixinimizki, «Əfəsusluklarəqə» yeziloqan məktup Pawlusning «pütkül jəhəndiki jamaət» toqruluk əzi kəbul qiləqan wəhiylərnin toluq bayanı bolsun degən məxsəttə yeziloqan. Xungə u uni «ammiwiy hət» süpitidə, birnəqə nushə kəqürüp bəxkə jamaətlərgə yolləxni tapilioqan. Tikikusning wəzipisi «Əfəsustiki muxəddəs bəndilərgə» dəp yeziloqan hətni Əfəsustiki jamaətkə, bəxkə jamaətlərgə əwətilgən kəqürmilərnı bəxkə jamaətlərgə tapxuruxthin ibarət idi. Bəxkə kəqürmilərdə «Əfəsustiki muxəddəs bəndilərgə» degən səz yək idi, əlwəttə. Bu bəxkə kəqürmilərnin bəxidə pəkət: «**Muxəddəs bəndilərgə, yəni Məsih Əysədə ihləsmən boləqanlarəqə...**» dəp yeziloqan bolup, bu ibarə barlık ixəngüqilərnı əz iqigə əloqan, xungləxkə bu məktup bizgimə yeziloqan bolidu. «Kol.» 4:16də tiləqə elinoqan (Laodikiyədikilərgə yeziloqan) hət dəl əxu kəqürmilərdin biri dəp kəraymiz (Laodikiyə Kolossigə yekın idi). Hudaəqə təxəkkür, bu hətlər biz üqün saqlinip qəloqan!

«Əfəsusluklaroşa»

Biz tēwəndə məzkur kitabtiki wəhiylərdə ixlitilgən bəzi sezləni tonuxturup ətimiz. Bu sezlər alahidə mənida ixlitilgən; əgər oqurmənlərnin bu jəhəttə qūxənqisi bolmisa, bəzi uqumxmasliq yaki qūxənmxməsləklər kelip qiqixi mumkin. Oqurməngə hətnin bəzi jaylirini qūxinix tās tuyulsa, ularning Hudadin yardəm tiləp oqumxni dawamlaxturuxini ümid kilimiz. Həttə rosul Petrus bir hetidə hizmətdixi Pawlus toquruluk; **«Uning məktuplirida bəzi qūxinix tās ixlər bar...»** dəp yazoqan. Hudaşa təxəkkür, «qūxinix tās» degini «qūxinixkə bolmaydu» degənlik əməstur. İxinimizki, Huda hərəkəysimizə qūxinix kabiliyiti ata kilidu.

Oqurmənlər yənə Rimdiki jamaətkə («Rimliklaroşa») yeziloqan məktupkə qoxqan «kirix söz»imizdin paydilanimsu bolidu. Uningda: «roh», «jan», «tən», «ət», «ətlik» yaki «ətlər» katarlik muhim ibarilər tonuxturuloqan.

«Məsihtə» degən ibarə toquruluk qaytilaymiz: — «Bu bəlkim rosul Pawlusning əng yahxi kəridioqan ibariliridin biri boluxi mumkin, uning mənisi: «Məsihning hojayinliki wə yetəkqiliki astida, Məsih bilən bir bolqanda, Məsihkə baqlanoqanda, Məsihkə mənəsup bolup, Uning yetəkqilikida, Uningdin iltipət, küq-kudrətni aloqanda...» katarliklardur. «Rəbdə», («Rəbbimizdə») yaki «Məsih Əysada», «Rohta» wə «Hudada» degən ibarilərmu yənə Rəbkə yaki Məsih Əysaşa, (Mukəddəs) Rohkə wə Hudaşa nisbətən ohxax bolqan tərəptiki munasiwtləni bildiridu».

«Mukəddəs bəndilər»

Grek tilida bu birlə söz «mukəddəslər» («hagioy») degən söz bilən ipadilini. İnilda «mukəddəs» degən söz ibraniy həm ərəb tilidiki «kudəx» yaki «kuddus»ning əsliy mənisi ixlitilidu — demək, mənisi «Hudaşa alahidə mənəsup», «Hudaşa ayriloqan», «Hudaşa atap», «mutlək pak» degənlikdur.

Hudaning «mukəddəs bəndilər»i bolsa Uning alahidə Əzining kəloqan həlkini kərsitidu; ularning «mukəddəs» dəp ataloqini, yəni «mukəddəs kəloqanlik»i ularning əzlinin əməlliri arkilik əməs, bəlkə Hudaning məhər-xəpki bilən ularni gunəhdin kətkuzuxidin bolidu. «Rimliklaroşa»diki «həqkanıy kəlix» toquruluk izahətlərnimu kərüng.

«Sir»

İnilda tiləşə elinoqan «sir» (grek tilida «misterion») Huda əsli yoxurup kəlgən, manə əmdi axkariləşən məlum bir ixtin ibarəttur. İnildiki «sirlər»ni məlum jəhətlərdin «sirlik», yaki «qūxinix tās» deyixkə bolidu, əlwəttə; ləkin birinqi tūp mənisi bu jəhətləni kəzdə tutmaydu, əksişə «Huda əwwal yoxuroqan, andin axkariləşən ix»ni kərsitidu.

««Jamaət» toquruluk sir»

İnilda «jamaət»ning tēwəndiki mənili ri bar: —

(1) Pütkül jəhandiki (u dunyadiki həm bu dunyadiki) Məsihkə təwə boləşənlərnin həmmisini kərsitidu; demək, towa kəlip, Məsihkə etiқəd baqlap Hudaning Rohi arkilik yengi həyat (Hudaning Əz həyatini)ni kəbul kəloqanlarnin həmmisi, Hudaning pəzəntiliridu.

(2) Əlgən qaoqda, Hudaning həyatioqə igə boləşənlərnin rohliri Məsihning dərgəhişə biwasitə ətidu; Huda tirilix künidə bu rohləri «yengi tən» bilən kiyindürgüqə ular Məsih bilən

«Əfəsusluklarəja»

billə turidu. Xuning bilən jamaətning bir qismi zeminda, yənə bir qismi jənnəttə Məsih bilən billə bolidu, deyixə bolidu.

(3) Məlum bir jayda Məsihkə təwə boləjan barlık kixiləni xu jaydiki «jamaət» deyixə bolidu.

Məzkur məktupning məqsiti dəl «jamaətning siri» toqruluk qüxəngə berixtin ibarət. «Hux həwər»ning əzimu bir «sir» əməs; İsraildikilər həm «yat əlliklər» (Yəhudi əməslər)ning Məsihkə iman eytip nijatlikkə erixidəjanlıqımu bir «sir» əməs; qünki bu ixlar Təwrattiki pəyoqəmbərlər arkilik wədə kilinojan həm aldin'ala eytiləjanidi. Pawlus «Rimliklarəja» yazəjan hetidə buni bizgə ukturidu (1:2). Ləkin «Əfəsusluklarəja» yazəjan hetidə u bizgə, Məsih Əysa dunyaəja tunji kətim kəlgəngə kədər «jamaəttiki ixlar» pəyoqəmbərlərgə biwasitə wəhiy kilinojan əməs, dəp ukturidu. Demək, «jamaət»ning əzi qong bir «sir»dur. Ilgiriki qaoqlarda jamaət toqruluk həqkəndək wəhiyning bolmaslıqıning təwəndiki birnəqqə alahidə tərəpləri bar: —

(a) Huda Məsihni pütkül aləmnig həmmisigə bax kəlip Uningda həmmi birləxtüridu; bu ix arkilik Uning xan-xəripi qəksiz ayan kəlinidu (1:10).

(ə) «Jamaət» Hudaning nadir hüniri həm ijadiyiti bolup (2:10), u Uning əməlləri iqidə əng uluq, aləmqə boləjan barlık nixan-muddialirining mərkizi wə roxən nəmunisidur (3:10).

(b) «Yat əlliklər» (Yəhudi əməslər) Yəhudi həlki bilən billə Hudaning Məsihtə boləjan bayliklirioja ortək mirashor bolidu (2:11-22).

(p) «Yat əlliklər» Yəhudiylar bilən təng Məsihning teni, yəni jamaəttiki ortək əzalar bolidu (3:6).

(t) Jamaət «Məsihning yatlık boləjan kizi»dur (5:22-33).

Mundək ohxitixning mənişi dəl xuki, yigit öz əmrigə alidəjan kizni toyda əzigə hazır kiləndək, Məsih jamaətni Əzigə kəyüp pixkən, tolimu sap dillik, sadik boləjan kiz süpitidə Əzigə hazır kəlidu. Toy bolsa jənnəttə bolidu («Wəh.» 19:7-9, 21:9-10ni kəring).

Jamaət məzkur həttə təwəndiki mənilərdə tonuxturulidu: —

(a) Hudaning ailisi

Jamaətnig hər bir əzasi Hudani xəhsən «Atam» dəp tonuydu (1:5, 2:19, 5:1, katarliklər).

(ə) Məsihning teni (3:6, 4:16)

Məsih Öz tenining bexidur; Əzigə mənəsup barlık adəmlər «Uning tenidiki əzalar»dur. Adəmnig jismani tenidiki əzalarəja ohxax, Məsihning tenidiki hər bir əzaning əzigə has roli wə funksiyəsi bardur. Təndiki əzalar (hər bir etikədqi) Hudaning tilsimat pəlanı boyiqə bir-birigə baqlinip, bir-birigə ziq munasiwəttə bolidu (4:16); wə jismani təndiki əzalarəja ohxax, hər bir əzaning baxkə əzalar bilən baqlənojan munasiwət-aləkisi bolidu. Məsih hazır ərxlərdə «Bax» bolup turuwatkən bolsimu, yər yüzidə «tenidiki əzalar» boləjan etikədqilər arkilik kərunidu wə ix bejiridu.

«Əfəsusluqlarğa»

(b) Məsihning yatlık bolidioğan kızı

Huda Adəm'atimizni qongkur uyquğa qərək kılıp, Hawa'animizni uning yekininin bir kışmini elip, andin Hawa'animizni uning aldioğa elip kəlgənidi. Jamaət bolsa Məsihning ölümide Uning kexidin Huda tərpidin elip ketilip, andin Məsihkə «yatlık bolidioğan kızı» süpitide təkdım kilinoğan (5:27-32). Toy bolsa Məsih yər yüzigə qayıt kəlgəndin keyin, ərxtə ötküzüldü; yigitning kizning öyigə berip, kizni qobul kılıp andin öz öyigə xad-huramlikta aparəjnidək, Məsih yərgə quxüp, Özigə təwə boləolanların həmmisini yər yüzidin elip, Özi bilən billə ərxtə elip ketidu («1Tes.» 4:11-15, «Wəh.» 19:6-9, 21:9-10).

(p) Hudaning ibadəthanisi

Məsihkə iman kəltürgən hər bir adəm Hudaning ibadəthanisining bir «tirik texi»ğa ohxaydu. İbadəthana baxka hər kəndək imarətkə kılqə ohximaydu; u tirik, uning üstigə izqıl eşüp yetilməktə! Məsih bolsa dəl ibadəthanining ulining «burjək texi»dur (2:20-22). «Koxumqə söz»nimu kəring.

(t) Hudaning nadir hüniri (2:10)

Huda jamaət arkilik özining kəp tərəplik danalığını həttə pərixtilərgə wə jin-xəytanlarəjimu kərsitidu. Bu ix hazır yüz bərməktə həm kəlgüsida tehimu roxən həlda kərinidu.

(j) Hudaning «mukəmməl jəwhiri»

Hudaning «mukəmməl jəwhiri» Məsihtə tepilidu; Məsih Özi xəhsən jamaətning wujudida, hər bir əzaning roh-qəlbida turoqəqka, jamaətnimu Uning «mukəmməl jəwhiri» degili bolidu (1:23, 4:13, «Kol.» 1:19, 2:9).

(q) Hudaning «yengi adəm»i

Adəm'atimiz əslidə «Hudaning sürət-obrazi» bolsun degən məqsəttə yaritiloğanidi; ləkin u gunah sadir kildi. Məsih mukəmməl adəm, «həqiqiy adəm» bolup, «Hudaning sürət-obrazi», yəni Hudaning «yengi adəm»idur. U «həqiqiy adəm» süpitide bolup, Hudani hərtərəptin toluk məmnun kילוan.

Jamaət Məsihtə boləqəqka, «Məsihning teni» boləqan jamaətnimu «Hudaning yengi adimi» deyixkə bolidu. Demək, jamaət «Hudaning yengi adimi» süpitide Hudaning harakterini, Uning kəndək bir Huda ikənlikini dunyağa tonutidu (2:15, 4:13).

Hudaning mehir-xəpkiti; oqulluqka (pərzəntlikkə) qobul kılıx

İnsanlar əslə gunahkar bolup, Hudadin ayrılıp qəloğanidi; Huda Özining nijatlikidiki mehir-xəpkiti arkilik ularning gunahlarını kəqürüm kilipla qəlmay, ularni oqul süpitide Öz ailisigə qobul kildu. Bu iltipat «**oqulluqka qobul kılınıx**» deyilidu. Hudaning bu ixlardiki xəpkitini nemigə ohxatsək bolar? Bir mətiwər kixi namrat yetim bala oqrilik kılıxkə öz öyigə soqunup kirkəndə uni tutuwalidu. Ləkin u uni jazalimay, uningə iqini aqrıtıp, jinayitini kəqürüm kilipla qəlmay, yənə u biqarə balini öz balisidək ailisigimu qobul kildu. Hudaning bizgə kərsətkən xəpkiti mana muxundək mehir-xəpkəttur!

«Əfəsusluklarə»

Kız-ayal okurmənlimiz üqün xuni deyximizə toəra keliduki, İnjl boyiqə «Hudaning oəulliri» daim etiqadqi kız-ayallarni öz iqigə alidu! Ohxaxla «qerindaxlar» (grek tilida «akaukılar») degən söz daim etiqadqi kız-ayallarni öz iqigə alidu! (məsilən, «Gal.» 3:28ni kərüng).

Hər kilinix

«Hər kilinix» degən grek tilida «apolutrosis» degən söz bolup, adəttə kulni kulluktin hər kilixni kərsitidu; xapaətqi pul berip uni hərliukkə qikirip ərkin kilidu. Rosul uxbu həttə eytkən kulluk gunahning wə jin-xəytanlarning ilkiğə əsir boluxni kərsitidu.

«Təwrat» təjmilirimizning birkanqə jaylirida izahlap ətkinimizdək, Təwrat dəwridə kulning həmjəməttikilirining (uruk-tuəkanlirining) uni kulluktin setiwelix kanuniy həkukı bar idi. Həmjəməti ihtiyarən xundak kilix qarariə qəlsə, bu ix «həmjəmət-kutkuzux» («gaal») deyilidu.

İnjl boyiqə insaniyətning «hər kiloquqi», «həmjəmət-kutkuzoquqi»si dəl əysa Məsihdur. Adəmni gunahning wə Xəytanning kullukidin hər kilix üqün U Əz kurbanlik kəning kimmitidə bədəl təligən. U xu bədəlni kimgə təligən? Bu bədəl hərgiz Xəytanə əməs, bəlki Huda'Atisining mukəmməl adillikini kənaətləndürüx üqündur; gunahkarlarni kəqürüm kilix, hər kilix üqün birsi ularning gunahlırining jəzasini kətürüxi kərək.

Hudaning insanlarni «hər kilix»ida üq baskuq bardur: —

(a) Məsih krestkə mihlinip, insanlarning rohi, jeni həm tenining Hudəə qaytidin təwə bolup, gunahning barlik təsiridin azad boluxi üqün bədəl tələydu.

(ə) Bir kixi nijatlikning hux həwirigə ixinip əzini Hudəə tapxuroqinida, Hudaning aldidə u hər bolidu. Gunah yaki Xəytanning hər kilinə kixini yənə bəxkurux küqi yaki həkukı yəktur. Uning rohi wə jeni yengi həm ərkindur; birək uning teni yənə əlidiə xə «kəna tən»dur («Rim.» 8:10-11).

(b) Tirilix künidə, ixəngüqilər yengi bir tənəni qəbul kiloqinida «hər kilix» kamalətkə yetidu. Xunga xu kün yənə «hər kilinix küni» deyilidu (1:14, 4:30).

Mukəddəs Rohning «kapalət» boluxi; «Mukəddəs Roh bilən məhürlinix» («taməqilinix»)

Rosul Pawlus hətliridiki birnəqqə jayda Mukəddəs Rohning ixəngüqilərgə «kapalət» süpitidə təkdım kilinəanliqini tiləə alidu (məzkur məktupta 1:14). Huda Mukəddəs Rohning ixəngüqi adəmning həyatida əjayip, məjizilik ixləydiəqinini Məsih ərkilik etikaqilarəə wəə kiloqən. Mukəddəs Rohning etiqadqılarning kəlbidə kiloqən hizmiti etikaqilarəə bəkiy duniyadiki bəht-bərikətlər wə qəbiliyətlərdin bir kisiəni bizgə tetitidu. Mukəddəs Roh xundak kilip, həmmimizgə bəkiy duniyadiki xu bəht-bərikətlər wə qəbiliyətlər həkikiy məwjut bolidiəqinini əldin ispatlaydu. Xunga rosul Pawlus Mukəddəs Rohni «Hudaning kapaliti» yaki pəkət «kapalət» dəydu. Qünki bizning roh-kəlbimizdə Mukəddəs Roh bolsa kəlgüsidiki bəht-bərikətlər, jümlidin «yengi tən»də tiriliximizəə wə bizni toluk «Məsihkə ohxax», gunahsız, daəqsiz, kusursiz qilinip qikiximizəə kapalət bolidu.

«Əfəsusluklaroşa»

Kədimki grek tilida «kapalət» degən söz «kapalətlik üzük» degən məninimu bildürətti. Yigit yatlık bolidioğan kızıoşa üzük selip qoysa, üzük uningoşa «Mən qoqum seni əmrimgə alimən» degən kapalət süpitidə bolatti. Məsiş Öz jamayitigə «Kelər dunyada mənggügə billə bolmiz» degən wədisigə kapalət süpitidə Öz Mukəddəs Rohını ata kılıdu.

Rosul yənə bizni «**Roh bilən məhürləngən**» dəydu (1:13, 4:30). Əməliyəttə «Roh bilən məhürlinix» bilən «kapalət berix» bir-birigə ziq maslixip kelidioğan ixlardur; ləkin kəzdə tutuloşini bizning Huda aldida «hər kilinix küni»giqə iman wə muhəbbət iqidə sakliniximizdur. Padixah öz məhüri, peqiti yaki taməşisini məlum bir hət yaki boşjuma üstigə baskan bolsa, hət-boşjuma bekitkən nixanoşa yətmigüqə heqkim məhürni buzux, hətta hətkə qol təgküzüxkə petinalmaydu. Məhürning: «Bu meningki, uningdin neri turunglar!» degən mənisi həmmigə ayan. İman-etikadning yolioşa putimiz dəssiginidə, Huda bilən billə mengiximizning dəslipidə bəlkim bu dunyadiki məptun kilidioğan mə'ixətlik, kəyp-sapa yaki Xəytanning wəswəsliri bizgə nisbətən heli küşlük təsir kılıp, etikadimiz əjizlixip Hudaning yolidin yenip qalarmizmikən dəp ənsirəp kəliximiz mumkin. Birəş Huda Əzigə ixinip özini tapxuroğan kixi üstigə məhürini baskan; U Öz Rohining kudriti arkilik bizni «azad küni»giqə hərəkəndəş baxkə ezitkə təsirlərdin saklap kelidu.

«Dunya» («bu dunya»)

Mukəddəs Kitabni diqqət bilən oquşan okurmənlərgə uzun ətməylə həyran kilarlik bir ix kərunüxi mumkin — u bolsimu, «bu dunya»ning Xəytanning kəranməş kontroli astida turidioğan, Hudaşa karxi qikidioğan bir tüzüm-sistemidin ibarət ikənlikidur. 2:1, 6:11-12ni kəring. Əgər bir adəm gunah sadir kışla, u əzini Xəytanning kulluqioşa qoyuşan bolidu. Hudaşa əzini tapxuroğan kixi «bu dunyada yaxışimu, ləkin bu dunyadin əməş»tur. Uning rohi allikağan baxkə bir dunyada turidu; u rohta Məsiş bilən billə ərxte olturoşuzuloğan bolidu (2:6).

Rəbning məhbusi

Adəmni həyran kəlduridioğan bu ibarə 3:1 həm 4:1din tepilidu. Rimdiki həkümranlar xübhışizki, Pawlusni «bizning məhbusimiz» dəp oylatti — ləkin Pawlus ixkə baxkışə karap, əzining zindanoşa solanoğanlikining Rəb Əysaning məlum uluş məksətliri üqün alahidə yol koyuxi wə pilani boyiqə ikənlikigə kəzi yetidu. Bir usta hünərwan əng hislətlik koralini naməlum bir qarangoşa bulungoşa taxlap yoxuroğan bolsa, bizgə intayin oşlitə həm sirlik ix tuyulidu; Rəb bolsa Əzining əng sadik rosuli Pawlusnimu, yəni Rəbning wəhşylirigə nisbətən bu dunyada ətkən baxkə hərəkəndəş hizmətkarlıridin kəp yorutuloğan adəmni dəl xundəş kiləşandəş kılatti.

Bu ixlər bolup nəhayiti uzun wəkit ətkəşkə, ularning mana muxundəş boluxining Hudaning danalikiyin boləşanlikini biz əlwəttə kərup biləşymiz. Rosul Pawlus zindanda məhbus bolmioğan bolsa, uningda xunqə kəp məktuplarni yezix məjburiyiti bolmaytti wə yaki yezixkə wəkti yətməytti. Pawlusning türmidə yatkanlikə tüpəylidin qolimizda «Əfəsusluklaroşa», «Filippiliklaroşa», «Kolossiliklərgə» «Filemon» wə «Timotiyoşa (2)» degən məktuplar bar boldi; bular bolmisa biz hazır bəhrimən bolidioğan kimmətlik wəhşylərgə hərgiz muyəssər bolalmayttuk, Hudaning mələqligüşiz yolliri üqün Uningoşa ming təxəkkür!

«Əfəsusluklarəja»

«Adəmni kuxux» («etikadni kuxux»)

Biz «Rimliklarəja» yeziləjan «kirix söz»diki bu ibarə tooqruluk muxu yərdə yənə qaytilap qüxəndürüx bərməqimiz: —

Pawlus həm Petrus qatarlıq rosullar yənə bir ibarənimu daim ixlitidu. U bolsimu «adəmni kuxux», yaki «adəmning etikadini kuxux». Birsə özini Məsihkə tapxurojandila andin uning rohi wə jenida Hudaning «yengi bir kuxulux»i dərhal baxlinidu. Bu kuxulux bolsa hix wə laydin kuxulojan bina əməs, bəlki pütünləy yengi harakter wə mijəz, yengi adətlər wə yollar, yengi pozitsiyələr, yengi kəz-karaxlar wə qüxənglər, burun «mumkin əməs» dəp qarilip kəlgən ixlarni «mumkin» dəydiəjan yengi bir ixəngtin tərkiib tapqan kuxuluxtin ibarət bolidu. Hudaəja itaət kiliədiəjan hərbi baskuq bu kuxuluxni aləja süridu. Məsihtə boləjan aka-uka, aqasingillarmu bu jəhəttə əzara yərdəmdə bolidu. Qerindaxlirimizning hərbi yengi təlimi, riqəbətəndürəjan səzliri, muhəbbət ipadilirining həmmisi yənə bir «kimmətlik hix»ni kuxuluxkə qoxup qoyəjanlıq bolidu. Duniyada turojan barlıq künlirimizdə bu kuxulux tohtimay dawamlixidu; Hudaəja təxəkkür, binaning uzunluğu, kəngliki, yaki kuxulux materiayllirining kimmətlikigə həqkandə qək qoyulmijəndur! Xu yol bilən biz **«bir-birimizni kuralaymiz»**.

Hulasiləp eytkənda, «yengi kuxulux» Hudaning makan kixixioja muwapıq «ibadəthana» bolidu («1Kor.» 3:9-17, «Gal.» 2:18, «Əf.» 2:18-22, «1Pet.» 2:1-10ni kəriing).

Məzmunlar: —

1. Hudaning jamaəttə boləjan uluə məksətliri (1-3-bablar)
2. Jekiləxlər (4-6-bablar)

Əfəsusluklaroqa

Rosul Pawlus Əfəsus xəhīridiki jamaətkə yazoqan məktup

1 ¹ Hudaning iradisi bilən, Məsih Əysaning rosuli boləqan mənki Pawlustin Əfəsusta turuwatqan mukəddəs bəndilərgə, yəni Məsih Əysada ihlasmən boləqanlaroqa salam! ² Atimiz Huda həm Rəb Əysa Məsihtin silərgə mehir-xəpəkət wə hatirjəmlilik boləjay!

³ Bizni Məsihtə, ərxlərdə barlik rohiy bəht-bərikətlər bilən bərikətligən, Rəbbimiz Əysa Məsihning Hudasi həm Atisi mubərək boləjay! ⁴ Qünki U bizni, muhəbbət iqidə bolup Əzining aldidə pak-mukəddəs, daətsiz turuximiz üqün ələm apiridə kilinmay turupla talliwaləqan idi; ⁵ U Əz iradisigə yaqqini boyiqə bizni əldin'ala Əysa Məsih arkilik Əzigə oəqullukqə qəbul kilixqə bekitkənidi; ⁶ bu ixta Uning mehir-xəpkitining uluəqlukioqə mədhiyə oqulidu; qünki U mehir-xəpkiti bilən bizni Əz səyginidə xapaətləndürgənidi. ⁷ Biz Uningda Atining mehir-xəpkitining molluqi bilən Uning kəni arkilik kulluqtin hər kilinixqə, itaətsizliklirimizgə qarita kəqürümə muyəssər bolduk; ⁸ U bu mehir-xəpəkətni barlik danalix həm pəm-parasət bilən bizgə zor tartuqlidiki, ⁹⁻¹⁰ — U Əz kəngligə pükkən güzəl həhixi boyiqə iradisidiki sirni, yəni wəqit-zamanlarning pixip yetilixini idarə kilixi bilən barlik məwjudatlaroqa, yəni ərxlərdə boləqanning həmmisigə, zeminda boləqanning həmmisigə Məsihni bax kilip ularni Məsihtə jəm kilix məqsitini bizgə ayan kildi; ¹¹ Uningda bizmu Hudaəqa miras qilinəqan; biz xu məksəttə

1:1 «Əfəsusta turuwatqan mukəddəs bəndilərgə, yəni Məsih Əysada ihlasmən boləqanlar...» — «mukəddəs bəndilər»: — oqurmənlərgə enik bolsunki, Mukəddəs Kitabta «mukəddəs» dəgən səz hərdəim «Hudaəqa has», «Hudaəqa toluq ataləqan», «pak-mukəddəs» dəgən mənida ixlitilidu.

1:1 Rim. 1:7; 1Kor. 1:2; 2Kor. 1:1.

1:2 Gal. 1:3; 1Pet. 1:2.

1:3 «ərxlərdə barlik rohiy bəht-bərikətlər» — yəni «ərxteki yərlərdə barlik rohiy bəht-bərikətlər». «bizni Məsihtə, ərxlərdə barlik rohiy bəht-bərikətlər bilən bərikətligən, Rəbbimiz Əysa Məsihning Hudasi həm Atisi...» — Hudaning nəziridə, ixəngüqilər rohiy jəhəttin əllikəqan «Məsih bilən ərxlərdə olturoqan»dur. 20-ayətni kəring.

— «Mubərək boləjay» muxu yərdə «mədhiyilənsun» yəni «əng bəhtlik boləjay» dəgən mənida.

—Grek tilida 3-ayəttin 14-ayətkiə boləqan ayətlər pəkət uzun birlə jümlə bilən ipadiləngən. Qüxünixkə qəlaylik bolsun üqün biz uni parqilap tərjəmə kilduk.

1:3 2Kor. 1:3; 1Pet. 1:3.

1:4 «...U bizni, muhəbbət iqidə bolup Əzining aldidə pak-mukəddəs, daətsiz turuximiz üqün ələm apiridə kilinmay turupla talliwaləqanidi...» — bəzi tərjimiləridə «muhəbbət iqidə» yəni «muhəbbət bilən» bu 5-ayətkə bəqləngən. Demək, 4-5-ayət: «Qünki U bizni Əzining aldidə pak-mukəddəs, daətsiz turuximiz üqün ələm apiridə kilinmay turupla talliwaləqanidi; U muhəbbət bilən Əz iradisigə yaqqini boyiqə bizni əldin'ala Əysa Məsih arkilik Əzigə oəqullukqə qəbul kilixqə bekitkənidi» deyilidu.

1:4 Luqa 1:75; Yh. 15:16; Əf. 5:27; Kol. 1:22; 2Tim. 1:9; Tit. 2:12.

1:5 «U Əz iradisigə yaqqini boyiqə bizni əldin'ala Əysa Məsih arkilik Əzigə oəqullukqə qəbul kilixqə bekitkənidi...» — bəzi tərjimiləridə 4-ayəttiki «muhəbbət iqidə» yəni «muhəbbət bilən» bu 5-ayətkə bəqləngən. Demək, 4-5-ayət: «Qünki U bizni Əzining aldidə pak-mukəddəs, daətsiz turuximiz üqün ələm apiridə kilinmay turupla talliwaləqanidi; U muhəbbət bilən Əz iradisigə yaqqini boyiqə bizni əldin'ala Əysa Məsih arkilik Əzigə oəqullukqə qəbul kilixqə bekitkənidi» deyilidu.

1:6 «U mehir-xəpkiti bilən bizni Əz səyginidə xapaətləndürgənidi» — «Əz səygin» — Oqli Əysa Məsihtur.

1:6 Mat. 3:17.

1:7 «Biz Uningda Atining mehir-xəpkitining molluqi bilən Uning kəni arkilik kulluqtin hər kilinixqə, itaətsizliklirimizgə qarita kəqürümə muyəssər bolduk...» — «Uningda» — Məsihtə. «kulluqtin hər kilinix» — grek tilida bir səz bilən ipadilini, u adəttə kulni hər kilixni kərsitidu; xapaətiq pul berip uni hərlikkə qikirip ərkən kilidu. Rosul eytqan bu kulluk, gunahning wə jin-xəytnlarning ilkiə əsir boluxni kərsitidu. Injilidə «hər kilix» («apolutrosis») Təwrattiki «həmjəmət bolup kutkuzux» («goal») dəgən səzning mənisi bilən ohxəxtur.

1:7 Ros. 20:28; Kol. 1:14; 1Ibr. 9:12; 1Pet. 1:18.

1:9-10 «Əz kəngligə pükkən güzəl həhixi boyiqə» — yəni «Məsihtə bekitkən U Əz kəngligə pükkən güzəl həhixi boyiqə...». Grek tilida pəkət «Uningda pükkən...» yəni «Əzidə pükkən...» deyilidu. «... barlik məwjudatlaroqa, yəni ərxlərdə boləqanning həmmisigə, zeminda boləqanning həmmisigə Məsihni bax kilip ularni Məsihtə jəm kilix məqsitini bizgə ayan kildi» — «... barlik məwjudatlaroqa ...Məsihni bax kilip ularni Məsihtə jəm kilix» dəgən səz grek tilida pəkət üç səz bilənla ipadilini. Mənisi:

—(1) pütkül kainatqə Məsih bax bolidu;

—(2) pütkül kainattiki həmmə məwjudat Məsihtə «yoəyip bir kilinip», hər bir nərsining həkikiy əhmiyiti kərsitilidu;

—(3) Məsihning bəxqiliqi əstida kainattiki barlik məwjudatlar bir-biri bilən inək bolup, bir-birigə toluq maslixidəqan bolidu.

1:9-10 Rim. 16:25; Əf. 3:9; Kol. 1:26; 2Tim. 1:9; Tit. 1:2; 1Pet. 1:20; Yar. 49:10; Dan. 9:24; Gal. 4:4.

«Əfəsusluklar»

barlik ixlarni əkil-iradisi boyiqə idarə Qiloquqining nixani bilən xu ixkə aldin'ala bekitilgən iduk; ¹² xuning bilən Məsihiñi awwal tayanq kılöjan bizlər Uning xan-xərpining uluolukünü namayan kılöquqi bolduk; ¹³ həkikətning kalam-sözini, yəni nijatınglardiki hux həwərnı anglap silərnu Uningöja tayandinglar — wə Uningöja ixəngininglarda, silər wədə kılinojan Mukəddəs Roh bilən məhürləndinglar. ¹⁴ Hudaning xan-xəripining uluolukü namayan kılınıp, igiliki üzül-kesil hər-nijat kılinoquqə, Mukəddəs Roh mirasimizning «kapalət»i bolidu.

¹⁵ Xuning bilən, silərning Rəb Əysəja baolıjan etikadinglar wə barlik mukəddəs bəndilərgə bolıjan muhəbbitinglar toqruluk angliqandın tartıp, ¹⁶ dualirimda silərni əsləp, silər üqün rəhmət eytixni tohtatmidim; ¹⁷ tiləydiyönim xuki, Rəbbimiz Əysə Məsihiñing Hudasi, xan-xərpəning Igisi bolıjan Ata silərning Uni toluk bilixinglaröja danalix həm wəhiyni əzləxtürgüqi rohnı ata kılöjay, ¹⁸ xuning bilən silərning kəlbtki kəzlinglar roxənlıxıp, Uning qakiriköja baolıjanöjan ümidning nemilikini, Uning mukəddəs bəndiliridə bolıjan xərpəlik mirasining kimmətlilikini. ¹⁹ wə Uning ixəngüqi bizlərgə zor küqi bilən qarətnıng kudritining həsəbsiz büyüklükini bilip yətkəysilər; ²⁰ dəl xu kudrətni U Məsihiñi ölüm dın tirildurup, ərxlərdə Əzining

1:11 «Uningda biznu Hudaöja miras kılinojan» — «Uningda» — «Məsihtə». «biznu Hudaöja miras kılinojan» — yaki «biz bir mirasğa igə bolıjan». «barlik ixlarni əkil-iradisi boyiqə idarə Qiloquqi» — Huda.

1:11 Rim. 8:17.

1:12 «xuning bilən Məsihiñi awwal tayanq kılöjan bizlər Uning xan-xərpining uluolukünü namayan kılöquqi bolduk» — «Məsihiñi awwal tayanq kılöjan bizlər» bəlkim Məsihkə birinq bolup əgəxkən Yəhüdiylərnı kərsitidu. Əfəsustiki jamaətnıng kəpinqisi bəlkim Yəhüdiy əməslər, ular keyin ixəngən.

1:13 «... wə Uningöja ixəngininglarda, silər wədə kılinojan Mukəddəs Roh bilən məhürləndinglar» — «Mukəddəs Roh bilən məhürlinix» toqruluk «qoxumqə söz»imizni kəring.

1:13 Rim. 8:15; 2Kor. 1:22; 5:5; Əf. 4:30.

1:14 «Hudaning xan-xəripining uluolukü namayan kılınıp, igiliki üzül-kesil hər-nijat kılinoquqə, Mukəddəs Roh mirasimizning «kapalət»i bolidu» — «kapalət» toqruluk; bu ayət təwəndiki həkikətlərnı kərsitidu: —

–(1) Hudaning nijatida, U adəmnı gunahtın kütquzup «hər kilidu»; U kütquzıjan adəm yaki jamaət Uning Əzining «igiliki»dur.

–«İgiliki» — Hudaning igiliki bolıjan bizlər — roh, jan, tenimizning həmmisidur.

–(2) bu «hər kilix» bu dünyada tehi «üzül-kesil» bolmaydu; nijatğa erixkən kixilərdə «yengi roh», «yengi kəlb» bolıjını bilən «yengi tən» tehi bolmaydu; tirilix künidə «yengi tən» «toluk hər kilinix» yaki «üzül-kesil hər kilinix» bolidu. Bu «toluk hər kilinix» ixəngənlərnıng «toluk mirası» bolidu.

–(3) xu künidə Hudaning xan-xəripining uluolukü tolimu namayan kılınıdu;

–(4) xu künigə, yəni ixəngüqilərnıng «toluk miras»ni igilwelixioquqə, Mukəddəs Roh hər bir ixəngən adəmnıng kəlbida turup uningöja bu mirasini tetitip, wujudida mirasning həkikət ikənlikini ispatlap beridu.

–Yənə kelip Mukəddəs Rohning ixəngüqining kəlbida turojanlıqning əzi, uning kəlgüsida bu mirasğa qokum igə bolidıjanlıqning kapitalitidur. Grek tilidə «kapalət»ning yənə bir mənisı «wədə üzükı» (yigitning kızıja bolıjan wədisigə kapalət sipitida berilgən).

1:14 Mis. 19:5; Kan. 7:6; 14:2; 26:18; Rim. 8:23; 1Pet. 2:9.

1:15 «xuning bilən, silərning Rəb Əysəja baolıjan etikadinglar wə barlik mukəddəs bəndilərgə bolıjan muhəbbitinglar toqruluk angliqandın tartıp, ...» — grek tilidə -15-ayəttin 23-ayətigə bolıjan ayətlər pəkət uzun birlə jümlə bilən ipadiləngən. Qüxünixkə qolaylık bolsun üqün biz uni parqılöp təjrimə kılduk.

1:15 Fil. 1:3; Kol. 1:3; 1Tes. 1:2; 2Tes. 1:3.

1:17 «xan-xərpəning Igisi bolıjan Ata» — grek tilidə «xan-xərpəning Atisi» — Pawlus xu söz bilən: «Məsih Əysaning Əzi «Hudaning xan-xəripidur»» dəp kərsətməkqi bolsa kerək.

«silərning Uni toluk bilixinglaröja danalix həm wəhiyni əzləxtürgüqi rohnı ata kılöjay» — «danalix həm wəhiyni əzləxtürgüqi rohnı ata kılax»: kaysı roh kərsitilidu? Kəzkariximizqə u «Mukəddəs Roh» əməs; qünki Huda ularöja Mukəddəs Rohni allıkaqan ata kılöjan (13-14). Bizningqə, etikaqlarning əz rohnı kərsitidu. Rosul ularə «danalix həm wəhiyni əzləxtürgüqi roh» bolsun, dəp dua kılidu. Alayluk, mən birsi üqün «Huda sizgə salamət bir tən ata kılöjay» dəp tilisəm, əməliyəttə uning allıkaqan tənı bar, əlwəttə. Ləkin telikim uningda saqlam tən bolsun üqündur. Demək, Pawlusning bu duasının mənisı: «Huda hər birining rohnı «danalix həm wəhiy qəbul kılöqudək bir roh» kılusun, degənlıktur.

1:18 «Uning mukəddəs bəndiliridə bolıjan xərpəlik mirasining kimmətlilikı...» — baxkə birjıl təjrimisi: «Uning mukəddəs bəndilirining xərpəlik mirası...». Ləkin bizningqə «Uning qakiriköja baolıjanöjan ümid», «mirası» wə 19-ayəttiki «həsəbsiz küqi»ning həmmisining əng muhim təripi Hudaöja təwədur, xunga «mukəddəs bəndiliridə bolıjan mirası»ni «Hudaning Əz mirası» dəp qarəymiz. «Qoxumqə seziwizni kəring.

1:19 Kol. 2:12.

«Əfəsusluklarəja»

ong yenida olturoquzoinida Uningda yürgüzgənidi;²¹ pəkət bu zamandila əməs, bəlki kəlgüsi zamandimu Uni barlik həkümranlikdən, həkuktdin, küq-küdrəttin, hojayinliktdin wə barlik tiləja elinidiojan hərəkəndək nam-xərəptin kəp üstün koyojan;²² barlik məwjudatlarni Uning putliri astioja koyup, jamaət üqün Uni həmmigə bax boluxka ata kıləjan...²³ Jamaət bolsa Uning teni, yəni həmmini həmmə jəhəttin Tolduroquqining mukəmməl jəwhiridur..

2¹ Wə silər bolsanglar, kəbihlikliringlar həm gunəhliringlarda əlgən bolup,² bu dunyaning dəwrigə əgixip, həwaning həkukini tutkan həkūmdarəja, yəni bügünki künde itaətsizliktdin boləjan pərzəntləri kutritiwatkan rohka əgixip, bu ixlarda ilgiri mangoqansilər;³ biz hər birimizmu ilgiri xularning arisida ətlirimizdiki xəhwət-həwəslərdə həyat ətküzgənmiz, ətlirimiz həm əz oy-hiyalimizning həhixlirioja əməl kılıp, baxkıləroja ohxax, mahiyəttə «qəzəptiki pərzəntlər» boləjanmiz;⁴ biraq Huda, mol rəhim-xəpəkətni kərsətküqi bolup, bizni səyğəndə bizgə kərsətkən aləmbəhx mehir-muəbbəti tūpəylidin, —⁵ hətta itaətsizliklərdə əlgən wəktimizdimu, bizgə Məsih bilən billə jan kirgüzüp (mehir-xəpəkət bilən kutkuzulduqlar!),⁶ bizni Uning bilən billə tirildurup, ərxlərdə Məsih Əysa bilən billə olturoquzojan;⁷ məksiti kəlgüsi zamanlarda Uning Məsih Əysada bizgə kəritiləjan mehirəbanliqi bilən ipadiləngən xapəitining xunqə ojayət zor ikənlikini kəsəitixdin ibarəttur;⁸ qünki silər xəpəkət bilənla ixəng arkiqlik kutkuzulduqlar. Bu ix əzünglərdin kəlgən ix əməs, bəlki Hudadin kəlgən iltipət...⁹ u zadila adəmlərinin əməl-əjridin kəlməydu, bu həm həqkimning mahtanmasliqi üqündur..¹⁰ Qünki biz Hudaning ixligən hüniridurmiz, həyrhəh ixlər üqün Məsih Əysada yaritiləjanmiz;

1:20 «dəl xu küdrətni U Məsihni əlümdin tirildurup, ərxlərdə Əzining ong yenida olturoquzoinida Uningda yürgüzgənidi...» — baxka birhəl təjimis: «Məsihni əlümdin tirildurginidə dəl xu küdrətni Uningda yürgüzgənidi; wə Uni ərxlərdə Əzining ong kəlidə olturoquzup,...».

1:20 Zəb. 110:1; Ros. 2:34; 1Kor. 15:25; Kol. 3:1; İbr. 1:3; 10:12; 1Pet. 3:22.

1:21 «pəkət bu zamandila əməs, bəlki kəlgüsi zamandimu ... barlik həkümranliktdin, həkuktdin, küq-küdrəttin, hojayinliktdin wə barlik tiləja elinidiojan hərəkəndək nam-xərəp...» — bu yərdə kərsətiwatkini məyli yaxşınınin bolsun, əskining (jin-xəytnlarning) bolsun, hərəkəndək «həkümranlik, həkuk, küq-küdrət, hojayinlik wə ... nam-xərəplər»ni əz iqiğə alidu. Məsihning nami ularning həmmisidin üstün turidu.

1:22 «barlik məwjudatlarni Uning putliri astioja koyup, jamaət üqün Uni həmmigə bax boluxka ata kıləjan» — adənni həyrən kılərlıqi xuki, muxu ayatlərdə Hudaning Məsihni həmmə məwjudatka bax kıləjanliqi jamaətnin bəht-bərikiti üqün boləjan, deyilgən.

1:22 Zəb. 8:6; Mat. 28:18; 1Kor. 15:27; İbr. 2:8.

1:23 Rim. 12:5; 1Kor. 12:27; Əf. 4:16; 5:23.

2:1 «silər bolsanglar, kəbihlikliringlar həm gunəhliringlarda əlgən bolup,...» — adəm gunəhning ilkidə bolsa rohqi jəhəttin bir «ölük», «əlgən» bolidu, halas.

2:1 Rim. 5:6; Kol. 2:13.

2:2 «bügünki künde itaətsizliktdin boləjan pərzəntlər» — «itaətsizliktdin boləjan pərzəntlər» degən ibarə insanning əsli tūp təbiətidə itaətsizlikning barlıqini kərsətidu (həmmimiz Adəm'atimizning «itaətsiz təbiəti»gə mirashor bolup tuəqulduk). Ləkin «itaətsizliktdin boləjan pərzəntlər» Hudaning xəpəti bilən Hudaning Əzining pərzəntliri bolidu (5-ayətni kəring). «həwaning həkukini tutkan həkūmdar»... «itaətsizliktdin boləjan pərzəntləri kutritiwatkan roh» — Xəytanni kərsətidu, əlwəttə.

2:2 Yh. 12:31; 14:30; 16:11; 1Kor. 6:11; Əf. 6:12; Kol. 3:7; Tit. 3:3.

2:3 «biz hər birimizmu ilgiri xularning arisida ətlirimizdiki xəhwət-həwəslərdə həyat ətküzgənmiz ... mahiyəttə «qəzəptiki pərzəntlər» boləjanmiz» — «qəzəptiki pərzəntlər» ikki bislik ibarə bolup, həm «hərdəim qəzəpkə tolup yürgən adəmlər» həmdə («Hudaning») qəzəp künigə bekitilgən adəmlər»nimu kərsətidu.

2:5 «hətta itaətsizliklərdə əlgən wəktimizdimu, bizgə Məsih bilən billə jan kirgüzüp mehir-xəpəkət bilən kutkuzulduqlar!,...» — «Məsih bilən billə jan kirgüzüp (janlandurup)»... degənlik nemə bildiridu? Məsih Əysa əlgəndə, Huda Uningəja etikəd baəqliəuqılarni Uning bilən təng əlgən, U əlümdin tirilgəndə Uning bilən təng tirilgən dəp hesablıəjan. «Koxumqə səz»imizni kəring. «mehir-xəpəkət bilən kutkuzulduqlar!» — Pawlus muxu yərdə Əfəsusluklarni riqəbətəndürüxtə bək həyajanlinip ketip, tuyuksız 8-ayəttiki «silər xəpəkət bilənla ixəng arkiqlik kutkuzulduqlar!» degən gəpkə eütp ketidu.

2:5 Ros. 15:11; Rim. 6:8; 8:11; Kol. 3:1; 3; Tit. 3:5.

2:8 «qünki silər xəpəkət bilənla ixəng arkiqlik kutkuzulduqlar» — bu «kutkuzulux» həyat(-mamət)liktiki addiy hətərlərdin əməs, bəlki hətərnin hətəri boləjan gunəhtin kutkuzulup mənəggü həyatka erixixdin ibarət.

2:8 Mat. 16:17; Əf. 1:19.

2:9 Rim. 3:27; 1Kor. 1:29.

«Əfəsusluklarəja»

Huda əslı bizning ularda mengiximiz üqün bu ıxlarnı aldın'ala təyyarlıoqanıdı..

¹¹ Xunga silər əslıdə ətliringlarəja əsasən «yat əllər» dəp həsablanoqıninglarnı, — insanning kəli bilən ətliridə «hətnə kılinoqanlar» dəp ataloqanlar tərıpidin «hətnisız» dəp ataloqanlıkınglarnı,

¹² xundakla xu qaoqda Məsihsız bolup, İsrailning pıkralıkıning sirtida turup, wədılərnı elıp kəlgüqı əhdılərnı yat bilıp, bu dunyada ümidsız həm hudasıy yaxıoqıninglarnı esinglarda tutunglar; ¹³ lekin əslı yıraklarda boləjan silər hazır Məsihning kəni arklıq yekın kılındınglar; ¹⁴ qünki U bizning inaklıkimızdur, U ikki tərəpni bir kılıp otturidiki ara tamni qeqıwətti; ¹⁵ yəni, Əz ətliri arklıq eqmənlikni tügıtip, bəlgilimilərnı kərsətkən, əmrlərnı yətküzgən qanunni bıkar kılıp, ikki tərəpni Əzidə yengi bir adəm kılıp yaratti, xuning bilən inaklıkni apiridə kıldı; ¹⁶ krestkə mihlinip muxuning wasıtisi bilən eqmənlikni qətl kılıp, ikki-sini bir təndə Huda bilən əpləxtürdi; ¹⁷ andin U kelip, yıraklarda turoqan silərgimu inaklık hux həwırini jakarlıdı, yekındikilərgimu inaklıkni jakarlıdı. ¹⁸ Qünki hər ikkimizning Uning arklıq kılindı bir Rohta Ata aldıoqı kirix hıqıqımız bardur. ¹⁹ Xunga xuningdin baxlap silər musapırlar, yaqa yurttikilər əməs, bəlki mıkəddəs bəndilərgə wətəndax bolisilər, Hudaning əyidikiliridin bolisilər; ²⁰ silər rosullar wə pəyoqəmbərlər boləjan ulning üstigə qurulumaktisilər; binaning «burjək texi» bolsa Əysa Məsih Əzıdur; ²¹ Uningda pütkül bina puhta jipsilaxturulup, Rəbdə mıkəddəs bir ibadəthana boluxka əsüp barmakta. ²² Silərmu qoxulup Uningda Hudaning bir turaləqısi boluxka Rohta birləxtürülüp qurulumaktisilər..

2:10 2Kor. 5:17; Əf. 1:4; 4:24; Tit. 2:14.

2:11 «silər əslıdə ətliringlarəja əsasən «yat əllər» dəp həsablanoqıninglar» — «ətliringlarəja əsasən» yaki «ətlık kəzkaraxqə». «insanning kəli bilən ətliridə «hətnə kılinoqanlar» dəp ataloqanlar tərıpidin «hətnisız» dəp ataloqanlıkınglar» — demək, Yəhudiylar tərıpidin «hətnisız» dəp ataloqanlar. İnjil boyıqə «həkiqiy hətnə» əttə əməs, roh-qəlbətə boluxı kerək. Demək, qəlb-roh barlıq xəhsiy arzu-həwəslər, bu dunyaoqə təwə barlıq ezitkuluqtın «kesiwetilip», Hudaqə ibadət kılıxka ərkin kılınıdı. Mundak «rohıy hətnə» «adamning kəli» bilən əməs, pəkət Hudaning Mıkəddəs Rohı arklıq bolıdı.

2:12 «...wədılərnı elıp kəlgüqı əhdılərnı yat bilıp...» — «wədılar» bolsa Hudaning wədiliri, əlwəttə.

2:12 Rim. 9:4.

2:14 Yəx. 9:5; Mik. 5:4; Yh. 16:33; Ros. 10:36; Rim. 5:1; Kol. 1:20.

2:15 «yəni, Əz ətliri arklıq eqmənlikni tügıtip, bəlgilimilərnı kərsətkən, əmrlərnı yətküzgən qanunni bıkar kılıp, ikki tərəpni Əzidə yengi bir adəm kılıp yaratti, xuning bilən inaklıkni apiridə kıldı» — «Məsih Əz ətliri arklıq ... qanunni... bıkar kılıp» — Yəhudi yamaət həm Hudani tonumakqı boləjan «yat əllər»ning dostlukta boluxıoqə əng qong tosaləju, xuningdək həttə eqmənlikni pəyda kıləjan amil bolsa dəl Huda Musa pəyoqəmbərgə qıxürgən Təwrat qanunidiki bəlgilimilər idi. «Qoxumqə sez»imizdə biz bu bəlgilimilər üstidə tohtilimiz.

— «Yengi bir adəm» — Məsih wə jamaət, yəni bir bax bir tən bolıdı (Məsih bax, jamaət tən bolıdı).

2:16 «krestkə mihlinip muxuning wasıtisi bilən eqmənlikni qətl kılıp, ikkisini bir təndə Huda bilən əpləxtürdi» — «bir təndə» bolsa Əzining krestkə mihlanəjan teni. Bu tən hazır tirilgəndin keyin Əzi bilən jamaəttin tərkib tapqan tən boldi. «Kırix sez»imizdiki «jamaət» toqruluk məzmunlarnı kərug.

2:17 «andin U kelip, yıraklarda turoqan silərgimu inaklık hux həwırini jakarlıdı, yekındikilərgimu inaklıkni jakarlıdı» — «U (Məsih) kelip... silərgimu... hux həwərnı jakarlıdı»... muxu ixta biz Əysa Məsihning «Əz teni boləjan jamaət» bilən bir boləjanlıkimizni kərimiz. Məsih Əysa Yəhudi y həkigə hux həwərnı jakarlıoqəndin keyin, krestkə mihlinip, kəmulüp, tirilgən; andin ərxkə kəturılğan. U qandakmu «silərgə» (yıraklarda turoqanlar)oqə, yəni Yəhudi y məslərgə kəldi? Jawab İnjildiki «Rosullarning paalyatırlıd» kəruılıdı. Əysaning əqliliri, jamaatidikiliri baxkılarəja hux həwərnı yətküzgəndə, U Əzi ular arklıq muxu ıxni kılıdı. Qünki jamaət Əzining tenidur. Məsılən, «Ros.» 1:1-2, 9:4-5 wə izahətlarnı kərug.

— «Yekın turoqanlar» yənə Yəhudiylarnı kərsitidü, əlwəttə.

2:17 Yəx. 57:19; Əf. 3:12.

2:18 Yh. 10:9; 14:6; Rim. 5:2; Əf. 3:12; İbr. 10:19.

2:19 Gal. 6:10.

2:20 «silər rosullar wə pəyoqəmbərlər boləjan ulning üstigə qurulumaktisilər» — yaki, «silər rosullarning wə pəyoqəmbərlərnıng ulning üstigə qurulumaktisilər». «silər rosullar wə pəyoqəmbərlər boləjan ulning üstigə qurulumaktisilər; binaning «burjək texi» bolsa Əysa Məsih əzıdur» — «qoxumqə sez»diki «rosullar wə pəyoqəmbərlər» üstidiki muzakirimizni kərug.

2:20 Yəx. 28:16; Mat. 16:18; 1Kor. 3:9,10; 1Pet. 2:4; Wəh. 21:14

2:21 «Uningda pütkül bina puhta jipsilaxturulup, Rəbdə mıkəddəs bir ibadəthana boluxka əsüp barmakta» — «Rəbdə» «Məsih Əysaning Əzidə». 22-ayəttə «Rəbdə» «Uningda» dəp elinidü.

2:21 1Kor. 6:19; 2Kor. 6:16; Əf. 4:16.

2:22 «Silərmu qoxulup Uningda Hudaning bir turaləqısi boluxka Rohta birləxtürülüp qurulumaktisilər» — «Roh» — Mıkəddəs Roh, Hudaning Rohı.

«Əfəsusluklar»

3¹ Xu səwəbtin silər «yat əldikilər» üçün Məsih Əysaning məhbusi boləjan mənki Pawlus —. **3**² (silər bəlkim manga tapxurulojan, silərgə Hudaning xəpkitini elip baridojan oqojdarlikim toquruluk, ³yəni Uning manga wəhiy bilən sirni ayan kəlojanliki toquruluk həwərdar boluxunglar mumkin (mən bu toqrisida ilgiri az-paz yazəjanidim; ⁴silər uni oquəjininglarda, Məsihning siri toquruluk yorutulojanlikimni bilip yetisilər)⁵ ilgiriki dəwrlərdə bu sir insan baliliriəja Uning mukəddəs rosulliri wə pəyoəmbərlirigə Roh arkilik hazirkidək enik wəhiy kilinojandək, ayan kilinojan əməs...⁶ Demək, hux həwər arkilik «yat əldikilər»din boləjanlarmu ortək mirashorlar, təndiki ortək əzalar, Məsih Əysada boləjan wədiddin ortək bəhrimən boləquqılar bolidu; ⁷Hudaning xəpkiti manga elip kəlgən iltipət bilən, Uning küq-kudritining yürgüzülüxi bilən, mən bu ixka hizmətkar kilip təyinləndim; ⁸manga — mukəddəs bəndiliri idikidi əng təwinidinmu təwən boləjan manga muxu iltipət, yəni əllər arisida Məsihning mөлqərligüsiz baylikliri toquruluk hux həwər jakarlaw. ⁹wə xundakla həmmi yaratkan Hudada yoxurun bolup kəlgən bu sirning kəndək əməlgə axuruluhi toquruluk həmməylənni yorutux hizmiti amanət kilindi. ¹⁰Buning məksiti ərlərdə boləjan həkümranlarəja həm həkuklarəja Hudaning kəp tərəplimilik danaliki jamaət arkilik hazır axkarə kilinixtin ibarəttur... ¹¹Bu ix bolsa, Uning Məsih Əysa Rəbbimizdə ijrə kilinojan mənggüllük muddiasi boyiqidur; ¹²Uning ixənq-sadiklikli arkilik biz jasarətkə həm Hudaning aldiəja hatirjəmlilik bilən kirix həkukləja igə bolduk; ¹³xuning üçün silərdin etünimənki, mening silər üçün tartkan japa-jəbirilirim

3:1 «Xu səwəbtin silər «yat əldikilər» üçün Məsih Əysaning məhbusi boləjan mənki Pawlus —...» — «Məsih Əysaning məhburi» — Pawlus bu məktupni yazəjanda Rimdiki bir türmidə yatattı. Xübhəsiszki, rimliklər Pawlusni «bizning məhbəsimiz» dəp oylaytti — ləkin Pawlus ixka baxkiə qəraytti. Rimliklərinig uni kəloja elip türmigə taxliəjini Hudaning iradisi bolup, xu ix bilən yat əllərdin boləjan ixəngüqilərinig kəp payda kəridəjanlikləja Pawlusning kəzi yətkən; xuning bilən Pawlus: «silər yat əldikilər üçün» eytkənda, mən «rimliklərinig məhbəsi» əməs, bəlkə «Məsihning məhbəsi»mən» dəydu. —Əməliyəttə Pawlusning bu səzliri 14-ayəttə dawamlıxidu. 2-13-ayətlərinig həmmisi «tirnək iqigə» elinojan.

3:1 Ros. 21:33; Əf. 4:1; Fil. 1:7,13,14,16; Kol. 4:3; 2Tim. 1:8; Flm. 1.

3:2 Ros. 13:2; Rim. 1:5; Əf. 3:8.

3:3 «yəni Uning manga wəhiy bilən sirni ayan kəlojanliki toquruluk həwərdar boluxunglar mumkin mən bu toqrisida ilgiri az-paz yazəjanidim...» — mumkinlikli barki, «mən yəne bu toqrisida ilgiri az-paz yazəjanidim» dēgən səz bolsa uning məzkur məktuptiki 1-bab 9-ayəttə «Məsihning siri» toquruluk yazəjan səzlini kərsitidu; bizningə u uning Əfəsusluklarəja ilgiri yazəjan bir hetini kərsitidu.

3:3 Ros. 22:17,21; 26:16,17; Rim. 16:25; Gal. 1:11,12.

3:5 «... rosulliri wə pəyoəmbərlirigə Roh arkilik hazirkidək enik wəhiy kilinojandək...» — «Roh» — Hudaning Rohi, Mukəddəs Roh. «ilgirikiki dəwrlərdə bu sir insan baliliriəja uning mukəddəs rosulliri wə pəyoəmbərlirigə Roh arkilik hazirkidək enik wəhiy kilinojandək, ayan kilinojan əməs» — rosulning səzliri itayin zildur. U Məsih wə jamaət toquruluk bu sir ilgirikiki dəwrlərdə kəp iy ayan kilinmay kəlojan əməs, dəp puritidu; əməliyəttə bolsa Təwrattiki pəyoəmbərlərinig bəzi bəxarətiliridə həm Təwratta hatiriləngən bəzi wəklərdə bu sir puritilip oqil-pal kəruinidu.

3:5 Ros. 10:28.

3:6 «demək, hux həwər arkilik...» — «hux həwər» — oqurmənlərinig esidə bolux kərəkki, «İnjil» dēgən səz dəl «hux həwər» dēgən manida. «demək, hux həwər arkilik «yat əldikilər»din boləjanlarmu ortək mirashorlar, təndiki ortək əzalar, Məsih Əysada boləjan wədiddin ortək bəhrimən boləquqılar bolidu» — Yəhudi əməslərinig «ortək mirashor» boləjanlikli «ixəngüqi İsrail bilən ortək mirashor» boləjanlikini kərsitidu; «tən» muxu yərdə Məsihning teni, yəni jamaətni kərsitidu.

3:7 Əf. 1:19; Kol. 2:12.

3:8 «əllər arisida Məsihning mөлqərligüsiz baylikliri toquruluk hux həwər jakarlaw» — «əllər» Mukəddəs Kitabta daim deyiləndək, «Yəhudi əməslər», «yat əlliklər»ni kərsitidu.

3:8 Ros. 9:15; 13:2; 22:21; 1Kor. 15:9; Gal. 1:16; 2:8; 1Tim. 2:7; 2Tim. 1:11,15.

3:9 Yar. 1:3; Zəb. 33:6; Yh. 1:3; Rim. 16:25; Əf. 1:9; Kol. 1:16, 26; 2Tim. 1:10; Tit. 1:2; İbr. 1:2; 1Pet. 1:20.

3:10 «Buning məksiti ərlərdə boləjan həkümranlarəja həm həkuklarəja Hudaning kəp tərəplimilik danaliki jamaət arkilik hazır axkarə kilinixtin ibarəttur» — «ərlərdə boləjan həkümranlar» həm həkuklar bəlkim həm pərixitlər wə yəne jin-xəytnilərin kərsitidu (6:12ni kəruing).

3:10 1Pet. 1:12.

3:11 «Uning Məsih Əysa Rəbbimizdə ijrə kilinojan mənggüllük muddiasi boyiqidur» — baxka birhil tərjimisi bolsa «Uning Məsih Əysa Rəbbimizdə nixan kilinojan mənggüllük muddiasi boyiqidur».

3:12 Yh. 10:9; 14:6; Rim. 5:2; Əf. 2:18; İbr. 10:19.

«Əfəsusluklarəja»

tüpəylidin pərixan bolmanglar; qünki bu ix silərnin xan-xəripinglar bolidu).

¹⁴ Mən xu səwəbtin tizlirimni Atioja pükimənki, ¹⁵ (asman-zemindiki barlık atilik munasiwətlər Uningdin «ata» namini alidu). ¹⁶ U Öz xan-xəripidiki baylıklar bilən, Rohi arkilik silərni iqi dunyayinglarda küqləndürgəy; ¹⁷ xuning bilən Məsih kəlbinglarda ixəng arkilik turup, silər mehır-muhəbbət iqidə yiltiz tartoqan, ul selinoqan, ¹⁸⁻¹⁹ barlık mukəddəs bəndilər bilən billə Məsihning muhəbbitining kəngliki, uzunluğu, qongkurluqi wə egizlikini qūxinip igiliwaləqaysilər; yəni adəmning bilip yetixidin həssiləp exip qūxidoqan Uning muhəbbitini bilip yətkəysilər, xuningdək Hudaning mukəmməl jəwhiri bilən tolduruloqaysilər. ²⁰ Əmdid iquimizdə yürgüzidoqan kudriti boyiqə barlık tilikimiz yaki oyliqanlirimizdinmu həddi-həsabsiz artuq wujudkə qikirixkə qadir Boləuqioja, — ²¹ Uningoja dəwrdin dəwrgiqə, əbədil'əbədgigə jamaəttə Məsih Əysa arkilik xan-xərap boləjay! Amin!

4 ¹ Əmdid xu səwəblərdin, Rəbning məhbusi boləjan mənki, Hudaning silərni qəqiroqan bəyüq qəqirioja layiq həlaldə mengixliringlarni etünimən, ² həmmə ixta kəmtərlik wə yuwax-mulayimlik bilən, səwrqanlik bilən, bir-biringlarəja muhəbbət iqidə kəng kərsək bolup, ³ inəq-hatirjəmləknin rixtisi bilən, Rohta boləjan birlikni tutuxkə intilixinglarni etünimən. ⁴ Tən birdur, Roh birdur, — huddi qəqiriləninglarni, ohxax bir arzu-ümidkə qəqiriləninglarni, — ⁵ Rəb birdur, iman-etikad birdur, qəməldürülük birdur, ⁶ həmmənin HudaAtisi birdur; U bolsa həmmidin üstün turoquqi, həmmi yürgüzgüqi wə həmmimizning iqidə Boləuqi dur. ⁷ Xundaktimu həzir hərberimizgə Məsihning iltpatining əlqimi boyiqə xəpkət təkdin kəlinəndur; ⁸ xunga, Mukəddəs Kitabta Huda eytkinidək: — «U yuqirioja kətürüldi, İnsanlarni tutkun kəloquqlarni U Əzi əsir kəlip elip kətti,

3:13 «xuning üqün silərdin etünimənki, mening silər üqün tartkan jəpəbiririm tüpəylidin pərixan bolmanglar; qünki bu ix silərnin xan-xəripinglar bolidu» — bu ayətnin üq mümkinliki bar mənisi toqruluk «kəxumqə səz»imizni kərtəng.

3:13 Fil. 1:14; Kol. 1:24; 1Tes. 3:3.

3:14 «xu səwəbtin ...» — 1-ayətnin dawami. «mən xu səwəbtin tizlirimni Atioja pükimənki, ...» — «Ata» Huda, əlwəttə. Bəzi kəna kəqürmilərdə «Xu səwəbtin tizlirimni Rəb Əysa Məsihning Atisioja pükimənki, ...» deyilidu.

3:15 «asman-zemindiki barlık atilik munasiwətlər Uningdin «ata» namini alidu» — bu səznin əhmiyiti bəlkim xuki, Huda «Ata» boləjandin keyin, asman-zeminni «atilik», yəni «ata-balilik» (məyli insanlar arisida bolsun, həywanlar arisida bolsun yaki həttə əsümlüklər arisida bolsun) munasiwətlər bilən toldurəjan. Pawlus, Huda Əzining atilik muhəbbitini muxu kəpləgan munasiwətlər bilən ispatlimakqi boləjan yərdə, mən Uning pərzənti bolux süpitim bilən, Uningdin muxundək bəyüq tiləkni tolimu ixəng bilən tiləyman, deməkqi.

3:16 «U Öz xan-xəripidiki baylıklar bilən, Rohi arkilik silərni iqi dunyayinglarda küqləndürgəy» — «iqi dunya» grek tilidə «iqi adəm» — bu ibarə adəmning rohinə, kəlbini, «iqi dunya»sini kərsətitidu.

3:16 Əf. 6:10.

3:17 Kol. 2:7.

3:18-19 «barlık mukəddəs bəndilər bilən billə Məsihning muhəbbitining kəngliki, uzunluğu, qongkurluqi wə egizlikini qūxinip igiliwaləqaysilər; yəni adəmning bilip yetixidin həssiləp exip qūxidoqan uning muhəbbitini bilip yətkəysilər, xuningdək Hudaning mukəmməl jəwhiri bilən tolduruloqaysilər» — oqurmənlər dikətkə kəliduki, bu uluq ixlar üqün, boləpmu muhəbbətni toluq igiliwelix üqün Hudaning Rohi arkilik kəlgən küq-kudrət tolimu kərtətur (16-ayətni kərtəng).

3:20 Rim. 16:25.

4:1 Yar. 17:1; 1Kor. 7:20; Fil. 1:27; Kol. 1:10; 1Tes. 2:12.

4:2 «həmmə ixta kəmtərlik wə yuwax-mulayimlik bilən, səwrqanlik bilən...» — İnjlidə «yuwax-mulayimlik»ning aləhidliki bar; u boləsimu kərkunqtnin zəwəllüklərgə yol kəyidoqan əjizlik əməs, bəlkə Hudaning yolidə talax-tartixlardin kəl üzüx, Hudaning həmmə ixlirimizni zəwanlikə, jədəlsiz toqra orunlaxturuxioja iman bəqləxtur; muxundək pozitsiyə mulayim, yuwaxlik bilən bildürüldi.

4:2 Kol. 1:11; 3:12; 1Tes. 5:14.

4:3 «... Rohta boləjan birlikni tutuxkə intilixinglarni etünimən» — «Rohta» — Hudaning Rohidə, Mukəddəs Rohta.

4:5 Kə. 4:39; Mal. 2:10; 1Kor. 8:4, 6; Lukə 12:50

4:6 «həmmimizning iqidə Boləuqidur» — bəzi kəna kəqürmilərdə «həmmənin iqidə Boləuqidur» (yaki «həmmənin iqidur») yaki «həmminglarning iqidə Boləuqidur» deyilidu. 4-7-ayətlər kərsətkən birliklər toqruluk «kəxumqə səz»imizdə kişiqə muzakirə kəlimiz.

4:7 Rim. 12:6; 1Kor. 12:11; 2Kor. 10:13; 1Pet. 4:10.

«Əfəsusluklar»

Həm insanlar» iltipatlarni təqdim kildi»..

⁹ Əmdi «kötürülgən» zat bolsa, əvvəl yərning tegigə qüxkən zatning Əzi əməsmu? ¹⁰ Qüxkən zat bolsa barlıq ərxlərdin yukiri» iltipatlarni təqdim kildi».. ¹¹ Xunga, bəzilərnı rosullar, bəzilərnı pəyojəmbərlər, bəzilərnı hux həwərqilər, bəzilərnı bəkküqi wə yaki təlim bərgüqilər kili» iltipatlarni təqdim kildi».. ¹² Bularning məksiti mukəddəs bəndilərnı hizmət wəzipsigə, jümlidin Məsi»ning tenini kurup qikixkə korallandurup kamalətkə yətküzüxtin ibarət; ¹³ wəzipə həmmimizning eti»adta həm Hudaning Oqlini tolu» tonuxta birlikkə keliximizgiqə, kamil adəm bolup yetixip qikiximizojigə, — yəni Məsi»ning mukəmməl jəwhiri gəwdiləngən kəddi-kəmət əlqimigə yetiximizgiqə dawamlaxturulmaqta; ¹⁴ xundək bolojanda, yə» gədək balilərdin bolmay, adəmlərnıng kuwlukidin oylop qikikan aldamqi niyət-pilanliri bılən, ularning hiylə-nəyringidin qikikan təlimatining dol»unliridin urulup, uning hərhil xamilida uyak-buyakqə uqurulup kətməymiz; ¹⁵ əksi»qə, mehir-mu»əbbət iqidə turup həkikətkə berilip ix kərip, beximiz bolojan Məsi»kə baqlinixta hər jəhəttin əsüp yetilidi» iltipatlarni təqdim kildi».. ¹⁶ Uningdin pütkül tən, əzaliri bir-birigə jipsilaxturulup, ozukluk təminligüqi hərbir e»ə ar»ilik bir-birigə tutaxturulup, hərbir əzaning əzigə has əlqəngən wəzipini etixi bılən barojanqə əstürölüp, mu»əbbət iqidə öz-özini kurup qikixkə ixlimekta»..

¹⁷ Xunga xuni eytimə»ki, Rəbtə uni tapilaymənki, yat əllərnıngkidək, yəni ularning öz oy-pikirlirining bimanilikidə mangojinidək mengiwərməslikinglar kərək; ¹⁸ ular kəlbining kəttiklikidin kelip qikikan bilimsizlik tūpəylidin, Hudaning həyatidin ada-juda kili»ip,

4:8 «xunga, Mukəddəs Kitabta Huda eytkinidək: — «U yukiri» iltipatlarni təqdim kildi» — rosul Pawlus bu səzlidirə «Zəbur»diki 68:18ni nəkil kəltürüp tūp mənini yəknülgən. «Yukiri» iltipatlarni təqdim kildi» Məsi»ning əlumdin tirilip ərxlərgə kəttürülgənlikini kərsitidu. U ərxtin Əzigə ixəngənlərgə Mukəddəs Rohni əwətip hərhil iltipatlarni təqdim kildi wə xuningdək hazimə təqdim kilməqta.

—Bu əjayib bəxarətnıng mənisini tolu»krək tonux üqün biz «Zəb.» 68:18gə kəxkən izahətni kəring.

4:8 Zəb. 68:18

4:9 «Əmdi «kötürülgən» zat bolsa, əvvəl yərning tegigə qüxkən zatning Əzi əməsmu? — Məsi»ning «yərning tegigə (grek tilida «təglirigə») qüxkən»liki nemini kərsitidu? «Zəb.» 139:15ni kəring. Bu Zəburdiki küy boyiqə «yərning təgliri» bolsa insanning tūp təbiəti xəkilləndürülgən jay bolup, Məsi»ning «yərning təglirigə qüxü»i bəlkim dəl insanning təbiətnıng tūp məsilisini, yəni gunahlık məhiyitimizni üzül-kesil bir tərəp kili» üqün idi. Xunga bizningqə bu ibarə Məsi» krestkə mihlinixning qəngkür əzəbliridə bir tərəp kili» ixlarni kərsitidu; bəzi alimlar, Məsi»ning «qüxkanlıki», əlumdin keyin ro»ining təhtisara» iltipatlarni təqdim kildi, dəp kəraydu. Buningmu mumkinlikli bar.

4:9 Yh. 3:13; 6:62; Zəb. 139:15

4:11 «Xunga, bəzilərnı rosullar, bəzilərnı pəyojəmbərlər, bəzilərnı hux həwərqilər, bəzilərnı bəkküqi wə yaki təlim bərgüqilər kili» iltipatlarni təqdim kildi» — okurmənlər dikəkət kiliduki, bu ayattə eytilə» iltipatlarni təqdim kildi» (8-ayətni kəring) «rohiy iltipatlar» əməs, bəlkı «rohiy iltipatlar» iltipat igə bolojan rohiy adəmlərdur. Məsi» muxundək adəmlərnı jamaiti wə dunyani bərikətləx üqün təyinləydu.

4:11 1Kor. 12:28.

4:12 «Mukəddəs bəndilərnı hizmət wəzipsigə, jümlidin Məsi»ning tenini kurup qikixkə ...» — «jümlidin» — yaki «yəni» dəp qüxəngili bolidu. «Bularning məksiti mukəddəs bəndilərnı hizmət wəzipsigə, jümlidin Məsi»ning tenini kurup qikixkə korallandurup kamalətkə yətküzüxtin ibarət» — demək, rosullar, pəyojəmbərlər, hux həwərqilər, bəkküqilər wə təlim bərgüqilər (11-ayət)ning wəzipsi Məsi»ning teni bolojan jaməətni Hudaning tolu» hizmitini kili» üqün korallanduruxtn ibarəttur. Hudaning hizmitini kili»idi» iltipatlarni təqdim kildi» wə «rohaniy adəmlər»la əməs, bəlkı pütkül jaməətnıng həmmə əzaliri öz roli boyiqə wəzipsigə əməl kili»i kərəkatur.

—«Kurup qikix» dəgən ibarə toquruluk «kiri» səz»imizni kəring.

—Grek tilida «korallandurup kamalətkə kəltürü» birlə səz bılən ipadilininidu.

4:12 Rim. 12:5; 1Kor. 12:27; Əf. 1:23; 5:23; Kol. 1:24.

4:14 Mat. 11:7; 1Kor. 14:2.

4:15 «... beximiz bolojan Məsi»kə baqlinixta hər jəhəttin əsüp yetilidi» iltipatlarni təqdim kildi» — səzmusez təjrimisi: «... beximiz bolojan Məsi»kə baqlinixta Uning» iltipatlarni təqdim kildi» (yaki «Uning iqigə») hər jəhəttin əsüp yetilidi» iltipatlarni təqdim kildi». Demək, «allı» iltipatlarni təqdim kildi» uning tenining bir əzasi bolojan haldə ... dawamlı» esidi» iltipatlarni təqdim kildi»...».

4:15 Əf. 5:23; Kol. 1:18.

4:16 «Uningdin pütkül tən, əzaliri bir-birigə jipsilaxturulup, ozukluk təminligüqi hərbir e»ə ar»ilik bir-birigə tutaxturulup...» — «pütkül tən» — jaməəttur.

4:16 Rim. 12:5; 1Kor. 12:27; Əf. 2:21.

4:17 Rim. 1:9; 18; 1Pet. 4:3.

«Əfəsusluklarə»

qüxənqisi karangoqulixip kətkən,¹⁹ ar-nomusni taxliwetip, nəpsaniyətgilili awup hərhil iplaslıqlarni yürgüzüxkə, kəyp-sapaqə berilgən.²⁰ Əmma silər bolsanglar, Məsihni xundak yolda əginip tonuqan əməssilər —²¹ (həqiqətning Əysada bolqinidək, uni həqiqətən anglioqan, uningda əgitilgən bolsanglar) —²² demək, ilgiriki turmuxunglarə has bolqan, aldamqi arzu-həwəslərgə əgixip özini buloqioquqi «kona adəm»ni seliwetip,²³ oy-zehninglarning rohida yengilinip,²⁴ Hudaning ohxaxlikiqə اساسən, həqiqəttin qikkən həqqaniyilikta wə pak-mukəddəslikta yaritiloqan «yengi adəm»ni kiyiwelixinglar kerəktur.

²⁵ Xuning bilən yaloqanqilıknı seliwetip, hər birimiz öz yekınlirimiz bilən həqiqətni səzlixəyli; qünkü biz bir-birimizgə nisbətən bir tənning əzaliridurmiz.

²⁶ «Aqqiklininglar, əmma gunah kılmanglar»; qəzipinglar kün patkuqə dawam etiwərmisun;

²⁷ yaki İbliskə heq orun qoyup bərmənglar.

²⁸ Oqri ikkinqi oqrılıq kilmisun; əksiqa u mehnət kılip ikki qolioqə tayinip həlal ix kılsunki, həjiti bolqanlarqımı belüp bərgüdək öz tapqını bolsun.

²⁹ Aqzinglardin heqkəndək iplas səz qikmisun, pəkət anglioquqilarə xəpkət yətsun üqün, ehtiyajkə uyoqun wə adəmni kurup qikidiqan səzlərnı eytinglar.³⁰ Hudaning Mukəddəs Rohioqə azab bərmənglar; qünkü silər Uning bilən hər-nijat küni üqün mehörləngənsilər;

³¹ əzünglardin hərəkəndək əq-adawət, aqqiq-qəzəp, kəhr, jedəl-majiralar, til-ağanət həmdə hərhil kərə niyətlərnı neri kılinglar;³² bir-biringlarə mehöriban, yumxək dillik bolup, Huda Məsihtə silərnı kəqürüm kıloqinidək bir-birininglarnı kəqürüm kılinglar.

Dawami

5¹⁻² Xunga Hudaning səyümlük pərzəntliridin bolup, Uni ülgə kılinglar; həmdə Məsih bizni səyüp, Özini biz üqün Hudaqə huxpurək süpitidə hədiyə-kurbanlıq boluxkə atap pida kıloqəndək silərmu muhəbbət iqidə menginglar.³ Əmma mukəddəs bəndilərgə layik həlda, buzukluk, hərəkəndək paskinilik yaki nəpsaniyətgilik aranglarda həttə tiloqımı elinmisun;⁴ Xundakla iplaslık, əhmikanə paranglar yaki qakina qəqqəqlarmu tilinglarə elinmisun — bularmu muwapik əməstur — bəlki aqzinglardin təxəkkürlər qıksun.

4:18 1Tes. 4:5.

4:22 «İlgiriki turmuxunglarə has bolqan, aldamqi arzu-həwəslərgə əgixip özini buloqioquqi «kona adəm»ni seliwetip, ...» — «kona adəm» toqruluk «Rim.» 6:6 wə izahətini kəring.

4:22 Kol. 3:9; İbr. 12:1; 1Pet. 2:1.

4:24 Rim. 6:4; Kol. 3:10; 1Pet. 4:2.

4:25 Zək. 8:16.

4:26 «Aqqiklininglar, əmma gunah kılmanglar» — «Zək.» 8:16, «Zəb.» 4:4. Bu ayət 25-ayəttiki «həqiqətni səzlixəyli» degən səz bilən baqlıktur. Bir tərəptin aqqikilini xkə tegixlik səwəbi bolup turup gəp kılmisa gunah bolidu; yəne bir tərəptin aqqik adəmni gunahkə baxlıxımu mumkin, xu tərəptinmu həzi boluxi kerək. Xunga «Aqqiklininglar, əmma gunah kılmanglar» deyilidu. «qəzipinglar kün patkuqə dawam etiwərmisun» — yəne birhil təjimi: «Aqqiklaxning səwəbi kün patkuqə dawamlixiwərmisun». Əgər bu təjime toqra bolsa, adəm uningqə zadi kəndək əməl kılixı kerək? — bizningqə bu təjime məntiqioqə uyoqun əməs.

4:26 Zəb. 4:4

4:27 «yaki İbliskə heq orun qoyup bərmənglar» — «İblis» — Xəytan.

4:27 Yək. 4:7; 1Pet. 5:9.

4:28 Ros. 20:35; 1Tes. 4:11; 2Tes. 3:8,12.

4:29 Mat. 12:36; Əf. 5:3, 4.

4:30 «qünkü silər Uning bilən hər-nijat küni üqün mehörləngənsilər» — «hər-nijat küni» — 1:14diki izahətni kəring.

4:30 Luqə 21:28; Rim. 8:16,23; 2Kor. 1:22; 5:5; Əf. 1:13,14.

4:31 Kol. 3:19.

4:32 «Məsih bizni səyüp, Özini biz üqün Hudaqə huxpurək süpitidə hədiyə-kurbanlıq boluxkə atap pida kıloqəndək silərmu muhəbbət iqidə menginglar» — «huxpurək süpitidə hədiyə-kurbanlıq» muxu yərdə (barlıqı Hudaqə atap keydürölgen) «keydürmə kurbanlıq» kəzdə tutulidu.

4:32 Mat. 6:14; Mar. 11:25; Fil. 2:1; Kol. 3:12,13.

5:1-2 Yh. 13:34; 15:12; Gal. 2:20; 1Tes. 4:9; Tit. 2:14; 1Pet. 3:18; İbr. 8:3; 9:14; 1Yuha. 3:23; 4:21

5:3 Mar. 7:21; Əf. 4:29; Kol. 3:5.

«Əfəsusluklaroşa»

⁵ Qünki xuningdin həwərdarsilərki, hərəkəndək buzukluk kılouquqi, napak bolouquqi yaki nəpsaniyətqi kixi (bundək kixi əməliyəttə bir butpərəskə barawər) Məsih wə Hudaning padixahlıkiqo mirashor bolalmaydu. ⁶ Həqkingə özünglarni kuruq gəplər bilən aldatmanglar; qünki bu ixlər tüpəylidin Hudaning qəzipi itaətsizliktin bolqan pərzəntlərnin bexioqa qūxidu...

⁷ Xunga ularoşa muxu ixlarda xerik bolmanglar; ⁸ qünki silər əslı karəngəjuluk ıdinglar, lekin həzir Rəbda yorukluksilər; yoruklukning pərzəntlırığə layik menginglar. ⁹ (qünki yoruklukning mewisi toluk mehribanlik, həkkaniylik wə həkikəttin tərkib tapkandur), ¹⁰ nemə ixlarning Rəbni hursən kılıdioqanlıkını əgıniq ispatlanglar. ¹¹ Karəngəjuluktiki mewisiz ixlər bilən qetılıp qəlmanglar; əksiqa, ularni eqip əyiblənglar; ¹² qünki ularning yoxurunqə ıxligənlirini hətta tiloqa elixmu nomus ıxtur. ¹³ Əmma yorukluk bilən əyibləp axkarılanoqan hərəkəndək nərsə oquq kərūnidu; yorukluk axkarılanoqan həmmə nərsə yoruklukqa aylinidu. ¹⁴ Xuning üqün U mundaq dəydu: —

«Oyoqan, əy uykuqi!

Tiril ölüklər arisidin!

Wə Məsih seni parlap yoritidu»...

¹⁵ Xuning üqün silərnin mengiwatqan yolunglaroşa ehtiyat bilən dikqət kilinglar; yolunglar nadanlarningkidək əməs, danalarningkidək bolsun; ¹⁶ wəqit-pursətni qəniymət bilip tutuwelinglar; qünki muxu dəwr rəzildur. ¹⁷ Bu səwəbtin nadan bolmanglar, bəlkı Rəbning ıradisining nemə ıkenlikini qūxəngüqi bolunglar; ¹⁸ Hərək-xarab ıqip məst bolmanglar; xundaq kiliq adəmnı xallaklasturidu; buning orniqo Rohqa toldurulouquqi bolunglar, ¹⁹ bir-biringlaroşa zəbur-nəoqmilər, mədhiyə küyliri wə rohiy nahxılar eytixip, qəlbınglarda nahxa-nəoqmilər yangritip Rəbni mədhiyələnglar; ²⁰ hərdaim həmmə ixlər üqün Rəb Əysa Məsihning namida Huda həm Ata Bolouquqoşa təxəkkür-rəhmət eytinglar, ²¹ Məsihtin əyminip, bir-biringlaroşa boysununglar..

²² Silər ayallar, Rəbkə boysunqandək öz ərliringlaroşa boysununglar; ²³ qünki Məsih jamaətnin

5:5 1Kor. 6:10; Gal. 5:19; Kol. 3:5; Wəh. 22:15.

5:6 Yər. 29:8; Mat. 24:4; Mar. 13:5; Luqa 21:8; Kol. 2:4,18; 2Tes. 2:3; 1Yuha. 4:1.

5:8 1Tes. 5:4.

5:9 Gal. 5:22.

5:11 Mat. 18:17; 1Kor. 5:8; 10:20; 2Kor. 6:14; 2Tes. 3:14.

5:13 Yh. 3:20,21.

5:14 «Oyoqan, əy uykuqi! Tiril ölüklər arisidin! Wə Məsih seni parlap yoritidu» — bu səzlər Təwrattiki bexarət əməs, bəlkı Təwrattiki birnəqqə bexarətlərnin birhil yəküni yaki İnjl dəwrıdiki naməlum pəyoqəmbərnin küy-mədhiyə səzliridin elinoqan səzlər boluxı mumkin.

5:14 Rim. 13:11; 1Tes. 5:6.

5:15 Kol. 4:5.

5:16 «wəqit-pursətni qəniymət bilip tutuwelinglar...» — grek tilida «muxu künlərnı qəniymət bilip tutuwelinglar...».

5:16 Rim. 13:11.

5:17 Rim. 12:2; 1Tes. 4:3.

5:18 «hərək-xarab ıqip məst bolmanglar; xundaq kiliq adəmnı xallaklasturidu; buning orniqo Rohqa toldurulouquqi bolunglar..» — «Roh» — Hudaning Rohı, Məkəddəs Roh.

5:18 Pənd. 23:29; Yəx. 5:11,22; Luqa 21:34; Ros.2:4

5:19 «bir-biringlaroşa zəbur-nəoqmilər, mədhiyə küyliri wə rohiy nahxılar eytixip, qəlbınglarda nahxa-nəoqmilər yangritip rəbni mədhiyələnglar» — «zəbur-nəoqmilər» bəlkim sazəoşa təngkəx kılınıp eytilidıoqan nahxılar; «mədhiyə küyliri» bəlkim sazsız nahxılar; «rohiy nahxılar» bəlkim stihiyiliktin, əzlikidin, Məkəddəs Rohning ılıhəmi bilən eytiləoqan nahxılarnı kərsitixi mumkin («1Kor.» 14:15ni wə ızahatlarımı kərūng).

5:19 Kol. 3:16.

5:20 Kol. 3:17; 1Tes. 5:18.

5:21 «Məsihtin əyminip, bir-biringlaroşa boysununglar» — bu ixlər wə qəloqan jekiləxlər əsasən həmmisi «Məkəddəs Rohqa toldurulux»ning nətijsidur.

— «Məsihtin əyminip, bir-biringlaroşa boysununglar» — «Məsihtin əyminix» birinqi ırunda bolux kərək; jamaəttiki məlum bir kərindixəoşa boysunux Məsihning əmrılırığə uyoqun kəlmisə u qəoqda u kərindixəoşa boysunmaslıq kərəktur.

5:22 Yər. 3:16; 1Kor. 14:34; Kol. 3:18; Tit. 2:5; 1Pet. 3:1.

«Əfəsusluklaroşa»

bexi bolojandək, ər ayalning bexidur; Məsih yənə təngə kutkuzoquqidur.²⁴ Əmdilikdə jamaət Məsihkə boysuojandək, ayallar ərlerigə həmmə ixta boysunsun.

²⁵ Ərlər ayalliringlarni səyüŋlar, huddi Məsihningmu jamaətni səyüp, uning üqün Əzini pida kılöjindək səyüŋlar;²⁶ Məsihning jamaət üqün xundək kılxi jamaətni mukəddəs kılıp, «dasning süyi» bolojan söz-kalam bilən yuyup paklandurux üqündur,²⁷ xuningdək jamaətni xəraplik həlda Əzigə hazır kılıp, uni heq daq, qoruk yaki bularoşa ohxax hərəkəndək nərsilərdin haliy kılıp, toluk mukəddəs wə əyibsiş kılıxtin ibarəttur.²⁸ Xuningoşa ohxax, ərlər öz ayallirini öz tenini səygəndək səyüxi kerəktur; öz ayalini səygən kixi əzini səygən bilən barawər.²⁹ Qünki heqkim əsla əzining etidin nəprətləngən əməs, əksiqa uni ozuklanduridu həm asraydu; bu huddi Məsihning jamaətni ozuklanduridiojinoşa həm uni asraydiojinoşa ohxaydu.³⁰ Qünki biz Uning tenining əzaliridurmiz: —

³¹ «Xu səwəbtin ər ata-anisining yenedin ayrılıp, öz ayalioşa baqlinidu; ikkisi bir tən bolidu».

³² Bu sir intayin qongkurdur; əmma mən hazır Məsih wə jamaət toqruluk səzləwatimən.

³³ Əmma silərmu hərbinglar öz ayalıŋlarni əzüŋlarni səygəndək səyüŋlar; ayal bolsa, eridin əyminip, uni hərmətlisun.

6¹ Balılar, Rəbdə ata-aniliringlaroşa itaət kilinglar; qünki bu durusdur.² «Atangni wə anangni hərmətlə» — bu bolsa öz iqigə wədini alojan birinqi əmrdir —

³ «Xuning bilən sening ixliring kutluk bolidu, zeminda uzun əmür kərisən» — dəp wədə kılinojan.

⁴ Silər atılar, baliliringlarni hapa kilmanglar, bəlki ularni Rəbning tərbiyisi həm kərsətmisidə bekinglar.

⁵ Silər kullar, əttin bolojan hojayininglaroşa Məsihkə itaət kılöjininglərdək qin kəŋlünglərdin əyminix wə titrəx bilən itaət kilinglar;⁶ pəkət kəz aldidila hizmət kılıp, adəmnı hux kılöquqı

5:23 «qünki Məsih jamaətning bexi bolojandək, ər ayalning bexidur; Məsih yənə təngə kutkuzoquqidur» — «tən» muxu yərdə «jamaət»ni kərsitidu. Yənə bir tərəptin rosul Pawlus muxu yərdə «Məsih təngə kutkuzoquqidur» degən sözi bilən, ərning öz ayalini kutkuzux wə ayalining tenini asrax məs'uliyiti bar, degənni puritidu.

5:23 Rim. 12:5; 1Kor. 11:3; 12:27; Əf. 1:22,23; 4:12,15; Kol. 1:18,24.

5:25 Gal. 1:4; Əf. 5:2; Kol. 3:19.

5:26 «Məsihning jamaət üqün xundək kılxi jamaətni mukəddəs kılıp, «dasning süyi» bolojan söz-kalam bilən yuyup paklandurux üqündur» — «jamaətni» grek tilida «uni». Bu ayəttiki «u» jamaətni kərsətkəndə, grek tilidiki «ayalqə rod»ta ipadilididu. Ayəttiki ohxitix dəl xuki, yigitning toyda əzigə yatlık bolidiojan səyümlük kizni əzigə hazır kılöjindək, Məsih jamaətni Əzigə hazır kılidu. Toy bolsa jənnəttə bolidu («Wəh.» 19:7-9, 21:9-10ni kəring). «... «dasning süyi» bolojan söz-kalam bilən yuyup paklandurux üqündur» — «dasning süyi» Təwrat dəwridiki zamanlarda kahinlar ibadəthanida Hudaəşa hərketim yekınlaşkəndə, pütkül tənlirini qong das («dengiz») iqidə yuyuxı kerək. Xuningoşa ohxax yolda Hudaəşa yekınlaşkənimizdə, bizdə nələyik birər ixlar bolsa, Uning söz-kalamı bizgə paklandurux yolını (demək, gunahni ikrar kılıp, towa kılıx, Əysaning kəni arkilik kəqürüm kılınıp paklandurulux yolını) kərsitix rolını oynaydu.

5:26 Tit. 3:5; 1Pet. 3:21.

5:27 Kol. 1:22.

5:30 «Qünki biz Uning tenining əzaliridurmiz: —» — bəzi kəni kəqürülmilərdə: «Qünki biz Uning tenining əzaliridurmiz; biz Uning ətliridin, Uning sənəkliridin bolojanmız» deyilidu («Yar.» 2:23ni kəring).

5:30 Rim. 12:5; 1Kor. 12:27.

5:31 «Xu səwəbtin ər ata-anisining yenedin ayrılıp, öz ayalioşa baqlinidu; ikkisi bir tən bolidu» — «Yar.» 2:23.

5:31 Yar. 2:24; Mat. 19:5; Mar. 10:7; 1Kor. 6:16.

5:32 «bu sir intayin qongkurdur; əmma mən hazır Məsih wə jamaət toqruluk səzləwatimən» — ər-ayalning bir-birigə baqlınıp bir tən boluxı dərhəkiqət qongkur bir sir; Məsihning jamaətkə baqlınıp uning bilən bir tən boluxı təhimu qongkur bir sirdur.

6:1 Kol. 3:20.

6:2 «Atangni wə anangni hərmətlə» — «Mis.» 20:12.

6:2 Mis. 20:12; Kan. 5:16; 27:16; Mat. 15:4; Mar. 7:10.

6:3 «Xuning bilən sening ixliring kutluk bolidu, zeminda uzun əmür kərisən» — «Mis.» 20:12, «Kan.» 5:16.

6:4 Kan. 6:7,20; Zəb. 78:4; Pənd. 19:8; 29:17.

6:5 «Silər kullar, əttin bolojan hojayininglaroşa Məsihkə itaət kılöjininglərdək qin kəŋlünglərdin əyminix wə titrəx bilən itaət kilinglar» — həmmimizning «əyminix wə titrəx» pozitsiyisi bilən Huda üqün hizmət kılaximizəşa toqra kelidu. «əyminix wə titrəx» insanning aldidə əməs, Hudaning aldidə boluxı kerək, əlwəttə.

6:5 Kol. 3:22; 1Tim. 6:1; Tit. 2:9; 1Pet. 2:18.

«Əfəsusluklaroşa»

kullardin bolmanglar, bəlkı Məsihnıng kullirining süpitidə Hudaning iradisini jan-dil bilən bəja kəltüringlar,⁷ adəmlərgə əməs, bəlkı Rəbgə qin dilinglardin hizmət kilinglar;⁸ xuni bilgənki, hərəkəndək adəm birər yaxxilik kilsa, məyli u kıl bolsun yaki hər bolsun, xu ix Rəbdin uningəoşa yanidu.

⁹ Silər hojayinlar, kulliringlarəşimu ohxax yol bilən muamilə kılıp, ularəoşa həywə kılıxtin kol üzünglar; qünki ularningmu wə silərnıngmu hojayininglar ərxtidur, Uningda hərəkəndək adəmnıng yüz-hatirisini kılıx degənnıng yəqlukını bilisilər..

¹⁰ Ahirda, kərindaxlar, Rəbdə wə Uning küq-kudritidə küqləndürlünglar; ¹¹ İblisning hiylə-nəyrənglirigə takabil turuxunglar üqün Hudaning pütkül sawut-yarioşını kiylwelinglar ; ¹² qünki elixidioşınimız ət wə kən igiliri əməs, bəlkı həkümranlar, hoqukdarlar, bu dunya-diki kərangəşulukını baxquruşuqi dunyawı əmirlər, yəni ərlərdə turuwatqan rəzil rohiy küqlərdu. ¹³ Muxu wəşidin əzünglarəoşa Hudaning pütün sawut-yarıkını elip artınglarki, rəzillik künidə bərdaxlık bilən kəttik turidioşan, ahir həmmə ixni ada kılıp, yərnı qıng dəssəp turidioşan bolisilər.. ¹⁴⁻¹⁵ Əmdı qıng turunglar — həkikət bəlwəşını belinglarəoşa baəşlap, məydənglərgə həkkaniylik sawutını kiylp, putunglarəoşa hatirjəm-inaklık hux həwirini yətküzüxkə təyyarlık qorukını kiylp, yərnı qıng dəssəp turunglar.. ¹⁶ Bu ixlarning həmmisidə iman-ixənqning kəlkini koləoşa elinglar; uning bilən silər rəzil boləşuqıning barlık ot oklırını əşuriwətəşydioşan bolisilər.. ¹⁷ Həmdə bəşinglarəoşa nijatning dubuləşısını kiylp, Hudaning səz-kalamını, yəni Rohning kilişını elinglar.. ¹⁸ həmmə wəkit-pəsildə Rohəta hərhil dua-tilawət həm iltija bilən dua kilinglar; dəl bu ixta kət'iy hoşyar turup barlık muqəddəs bəndilər üqün hər tərəşlimə dua-iltijalar kilinglar;.. mən üqünmu dua kilinglarki, — əşiz əqşinimda manga səzlər kəşsun, hux həwərnıng sirini dadillik bilən axkarə kilyə. ²⁰ Mən dəl xu ixkə zənjirlər bilən baəşlanoşan əşqimən; xunga kilişkə tegixlikim boyiqə, hux həwər yətküzüxtə dadillik bilən səz kilişimoşa dua kilinglar..

²¹ Əmdı mening toşramdiki ixlardin, mening kəndək ətəwatkanlıqımdin həwərlinixinglar üqün, səşümlük kərindax həm Rəbdə sadik hizmətkar boləşan Tikikus silərgə həmmə ixlarnı məlum kilişu. ²² Mening uni dəl muxu ix üqün yeninglarəoşa əwəşixim, silərnıng ixlirimizdin həwərdar boluxinglar wə uning kənglünglarəoşa təşəlli wə ilham bəşixi üqündur..

²³ Kərindaxlarəoşa hatirjəmlık, muhəbbət həm iman-ixənq Huda'Ata wə Rəb Əşya Məşihdin boləşay!

²⁴ Rəb Əşya Məşihni əlməs-qirimas səygü bilən səygüqilərgə məşir-xəpkət yar boləşay!

6:9 Kan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 34:19; Ros. 10:34; Rim. 2:11; Gal. 2:6; Kol. 3:25; 4:1; 1Pet. 1:17.

6:11 Kol. 3:12; 1Tes. 5:8.

6:12 Əf. 2:2.

6:13 «rəzillik künidə bərdaxlık bilən kəttik turidioşan, ahir həmmə ixni ada kılıp, yərnı qıng dəssəp turidioşan bolisilər» — «rəzillik küni» bəlkim rəzillik üstünlüknı igiləşydioşan kün, Xəytanning küqi zor namayan kilişidioşan künnı kərsitidu. Yəne kəlip u «həşirki zaman»ning əşini kərsitixi mumkin. Ahir bəşip «Məşihning küni» «rəzillik küni»ni tüşəxtüridu.

6:13 2Kor. 10:4.

6:14-15 Yəx. 59:17; Luğa 12:35; 2Kor. 6:7; 1Pet. 1:13.

6:16 «...Bu ixlarning həmmisidə iman-ixənqning kəlkini koləoşa elinglar» — yaki «...Həmmidin muşimi iman-ixənqning kəlkini koləoşa elinglar» yaki «Bularning həmmisining üstigə, iman-ixənqning kəlkini koləoşa elinglar».

6:17 «Hudaning səz-kalamını, yəni Rohning kilişını elinglar» — «Roh» — Hudaning Rohi, Muqəddəs Roh.

6:17 Yəx. 59:17; 1Tes. 5:8; İbr. 4:12; Wəh. 2:16.

6:18 «həmmə wəkit-pəsildə rohəta hərhil dua-tilawət həm iltija bilən dua kilinglar» — «Roh» — Hudaning Rohi, Muqəddəs Roh.

6:18 Luğa 18:1; Rim. 12:12; Kol. 4:2; 1Tes. 5:17.

6:19 Ros. 4:29; 2Tes. 3:1.

6:20 2Kor. 5:20.

6:21 Ros. 20:4; Kol. 4:7; Tit. 3:12.

6:22 2Tim. 4:12.

Qoxumqə söz

1:18

«Hudaning qakirikioja baqlanojan ümid wə muqəddəs bəndiliridə boləjan xərəplik mirasining kimmətlilikli»

Rosul bu ayəttə Əfəsustiki ixəngüqilərləning: «Uning qakirikioja baqlanojan ümidining nemilikini, muqəddəs bəndiliridə boləjan xərəplik mirasining kimmətlilikli» bilip yetixi üqün dua qilidu.

Uning qakirikioja baqlanojan ümid

Huda hər qetim öz həlkini qakirojında, hərdaim uning qakirikioja baqlanojan bir ümid boləjan bolidu; İbrahim, Musa, Gide'on, Dawut wə keyinki pəyoqəmbərlərgə kəlgən qakirikiləri kərləng. Muxu ayəttiki «qakirik» jamaətkə boləjan qakirikni kərsitidu; buning nemə ikənlikigə 4:5ning bayani qüxəndürüx beridu: «**Qakiriləninglərdə, ohxax bir arzu-ümidkə qakirilənsilər**». Adəmnə həyran kəlduridəjan bu bayan hərberimizdə boləjan qakiriklərdə baqlanojan ümidlərləning bir-biridin ayrılmas dərjədə girələxkənlikini kərsitidu. Hərəkəndə kerəndixim kəlgüsində hərəkəndə bəht-bərikətlər, hərəkəndə baylıqlar wə danalıqləning hərəkəndə xad-huramliklirioja erixkən bolsa, xulardın meningmu ortaq nesiwəm bolidu wə uningmu mening erixkənlikimdin nesiwisi bolidu. Mana bulardı biz qakirilənlərləning sani bilən kəpəytiləjan bolsak, buningdin qikidəjan nətijini təsəwwur kəlx hərgez mumkin əməs.

«Uning muqəddəs bəndiliridə boləjan xərəplik mirasining kimmətlilikli»

Bəzi kərləndəxlər bu ibarini tərlimə qiləndə: «Hudaning kəndəkmə mirasi bolidu?» yaki «Huda kəndəkmə Öz bəndiliridin birər nərsigə erixxni oylaydu?» dəp bəxini qaturup bu ibarini «muqəddəs bəndilirining xərəplik mirasining kimmətlilikli» dəp tərlimə qilidu. Ləkin grek tilidə, bu ibarining enik mənisidin həqkəndə guman yəktur (1:11-ayətnimə kərləng). Biz wəhiydiki sölərgə ixiniximiz kərkə; gərqə bizning əkli kəbiliyitimiz bu ibariləri qüxinixkə əjlizlik qiləjan bolsimu, Hudaning əjliz ixəngüqiləri boləjan bizlərdin kütkini bərləğini tonup yetiximiz kərkə. Bu ibarigə yənə təpsiliy kətkirənəp kərlisə, Hudaning xu kütkini bolsa «xərəp» həm «bəylə»lərdə toldurulidəjan bolidu; xuningdək Uning kütkinining məlum jəhəttin həzirmə bizlərdə bərl ikənlikini bəykəymiz. Kəndəklə bolmisun, bizdə boləjan bəyləqlər bizgə kərlənünəginidin kəp artuqdur! Bu həqikət jamaəttiki kərləndəxlərimiz bilən boləjan bərlə mənəsiwətimizgə təsir kərsitixi kərkə. Hudaning əliləsidikiləri — u əlim əhlə bolsun, sawətsiz bolsun; bəylə bolsun, nəmrət bolsun; qikixkəqə bolsun, jimioqur bolsun, — uni «əddiy» yaki «məzzisiz» dəp həsəbliməsləkimiz kərkə — qünki həttə hərberimizning kündilik turmuxlirimizdimə Öz Oqləning xərəplərini kərsitixkə Hudaning Rəhləning sirləq ixliri məwjut bolup turidu. Əməliyəttə, Hudaning bizdin kütkini dəl Uning Əzi bizgə iltipət qilip əmənət kəyoqinidur; bizdə Hudaning xu iltipati ərkəlik Oqləning kəp tələpliməslə əwzəlləklirəning əyan kəlinixi nəmidegən xərəplik ix-hə! — bu «Oqləni kərsitix» bolsa Uni əzimizgə, Huda'Atiməzə, pərlitilərgə, bilidəqinimiz intəyin qəkləq boləjan ərlitiki bəxlə küqlərgə wə əmirlərgə kərsitixtin ibarəttur. Bu uluq ixləri bilip yetiximiz üqün hərberimizgə Huda «**danəlik həm wəhiyni əzləxtürgüqə rəh**»ni ətə qiləyət!

«Əfəsusluklaroşa»

«**Danalik həm wəhiyni əzləxtürgüqi roh**» degən bu ibarə toqıruluk muxu yərdə kərsitimizki, uningda muhim bir aqquq bar. «Danalik» — ixlarning pəkət «nemə» bolux kerəklikini əməs, bəlki «kandaq» wə «qaqan» bolux kerəklikini bilix — Hudadin əyminip Uning kalami üstidə hər küni oylinixning mewisidur — u wəhiyidin awwal kelidu. Hudaning asmandin insanlaroşa sowoqatlarni taxlap beridioqanlıqi pakittur; lekin sowoqatlrining taxlinixioşa yarixa, awwal danalik bilən təyyarlanoqan kəngütlər boluxi kerək.

Gunahlarda əlüz; Məsih bilən billə jan kirgüzülüp, Uning bilən tirilip, kətürülüp, ərxlərdə olturoquzulux

«Gunahlarda əlgən» (2:1)

Adəmni həyrən kəlduridioqan bu ibarə 2:1də kərülidu: — «**silər kəbihlikliringlar həm gunahliringlarda əlgən bolup, ...**»

Huda Adəm'atimiz Erəm baqıqisida: «**Sən buning** (mən'i kılinoqan mewə)**din yesəng, sən xu kündə əlisən**» degənidi. Adəm'atimiz gunah sadir kılnoqan künidə jismani yəhəttin əlmigən bolsimu, wujudidiki əng muhim yəhəttə, yəni rohida əldi. Demək, u Hudaning dostluğu həm tonuxidin məhrum kılinoqan; qünki bu ixlar adəmning rohi arkilik əzigə məlum bolidu.

Gunahning asarətlirigə əsir bolnoqan nuroqun kixilər əzlrini: «Ayiojimizdin xamal ətüp turidioqan», «heli jenim bar!» dəp qarixi mumkin; lekin həkikiy muhim bolnoqan hər bir həhəttin eytkanda, ular allıkaqan əlgəndur; ular həyatning həkikiy əhmiyitidin məhrumdur; həkikiy həyat, yəni Hudaning həyati ularoşa nisbətən yat bir nərsidur (4:1).

Insanlar Məsihtə «**yengi kəlb wə yengi roh**»ni qəbul kılnoqanda, ular Hudani tonuxka kəytidin muyəssər bolalaydu.

«**Məsih bilən billə jan kirgüzülüp, uning bilən tirilip, kətürülüp, ərxlərdə olturoquzulux**» (2:5-6).

Oqurmənlər Pawlusning «Rimliklaroşa» yaznoqan məktupini oquqan bolsa uningdiki 6:6 wə 6:11də buningoşa ohxap ketidioqan ibarilərnin bar ikənlikini əsləydu. Məsih əlgəndə, U biz üqün Atisidin ayrilixi bilən gunahlarınin jazasını kətürgən; xundak bolupla qəlmay, U gunahning əzining toluk məsilisini, — yəni hər bir adəmdə bolidioqan, əzini baxkurup keliwatqan gunahkar təbiətəni bir tərəp kılnoqanidi. Mana bu ixni wujudka qikirix üqün U «kona adəm»imizni Əz əlümi iqigə alnoqanidi (Uning Hudaning Ooqlining süpitidə hər birimizni aldin'ala bilgənlikini esimizdə tutuximiz kerək; «Rim.» 6:6). U əlümdin tirilginidə, biz Uning iqigə elinoqanmiz; asmanoşa kətürülginidə, Uning iqigə elinoqanmiz; Hudaning ong yenida olturoqinidimu, biz xu yərdə Uning iqigə elinoqanmiz. Hudaning Rohi kəlbimizgə kirgəndə, bu ixlar bizdə reallıqka aylinidu. Gunahning əzi tehi kona tenimizdə («ətirimizdə») turoqini bilən, biz ətnin küqigə yənə əsir-qul əməsmiz; əksiqa biz Rohka təwə bolnoqan yengi adəmlərmiz; xuning üqün biz əzimizni toqra tonup yaxiximiz intayin zərürdur.

«**Əqmənlik**» wə «**bəlgilimilər bolnoqan... ara tam**»ning qeqiwitilixi» (2:15-16)

Inaklikni səyidioqan Hudaning bərgən əmrlirining insanlar arisida əqmənlik pəyda bolidioqanlıqi bizgə əqlitə ix tuyulojini bilən, əməliyəttə ix mundak boldi.

Huda Əzi qakiroqan həlki bolnoqan Yəhudiylaroşa Əzining həkkanıyliqi ipadiləngən əmrlərnəni bərgənidi. Barlik wijdanlik adəmlər bundak əmrlər (məsilən: «**Sahta guwahlik bərmə**»,

«Əfəsusluklarə»

«**Yəkiningni özüngni səygəndək səygin**»)gə hursənlik bilən kərix kerək idi; birək Huda Əz həlki Israiləyə yənə bəzi baxkə «bəlgilimilər» dəp atalojan əmrlərni bərgən. Bu bəlgilimilər heqkəndək əhləkiy məqsəttə berilmigən boluxi mumkin; bəziliri adəmnəng saləmətlikigə baqlıq, bəziliri «bexarət» süpitidə berilgən (məsilən, ibadəthanidiki hərhil kurbənlıqlar toqruluk bəlgilimilər); bəziliri bəlkim Məsih kəlgüqə Əz həlkini ətrapidiki əllərnəng buloqıoqu təsirliridin saqlax üqün ularnəng ətrapıoqə bir «kaxa»ni kurux məqsiti bilən berilgənidi; bəzi əmrlərnəng bu üq təripimu bar. Məsihning kəlix bilən bu «kaxa» kerəksiz boləjanidi; əgər Israil Məsih təripidin kütquzulojan bolsa, undakta ular yənə taipə kəxnilirinəng buloqıoqu təsirlirigə bekinip ketixi mumkin bolmaytti; əksiqə, ular tolup taxkən pak-muqəddəs muhəbbət bilən əz ətrapidikilərgə təsir kərsitixi mumkin bolatti. Xunqə paskinilik arisida turojan bolsimu, ularda pak-muqəddəs turiweridiojan birhil pak-muqəddəslik bar bolatti; hərəkəndək əqmənlik wə nəprət arisida turojan bolsimu, ularda məhrıbanlıq turiweridiojan birhil əzgürməs muhəbbət bar bolatti (xunga hazır barlıq etikədqıləroqə, u Yəhudıy bolsun yəki Yəhudıy bolmisun, heqkəndək «kaxa» kerək əməs).

«Kaxa» toqruluk səzimizgə kaytip kəlsək, bu bəlgilimilər sünnət kəlix, xəbat küni kəlix, bəzi yeməklilərnə yeməslıq, ələhıdə kiyim-keqəklərnə kiyix toqruluk əmrlərni əz iqiğə alidu. Məsih Əz əlümidə bularnı bıkə kiliwətkən, qünki ularnəng hazır heqkəndək kəriki kəlmiojanidi. Məsılə dəl xuki, bəlgilimilər kerəksiz kılinojini bilən kəp adəmlərnəng ularnı kəldin bərgüsü yok idi; qünki ular Məsihni kəbul kılıxkə rəzi əməs idi. Bəlgilimilərnəng əzi dəhəxtlik əqmənlik mənbəsi bolup kəlojan. Buning birmunqə səwəbliri bar idi: —

(a) Hudaning həlki bəlgilimilərnəng əzlrinəng əjizlikı tüpəylidin qüxürülgənlikini bilip turup, kiqıq peillik boluxning ornioqə bəziliri: «Biz ələhıdə adəmmiz, bəxkılərdin ələ boləqlıqımız tüpəylidin bəlgilimilər bizgılə qüxürülgən» dəp həkəwurlıxip kətkənidi.

(ə) Bu ix Yəhudıy əməs əllərdə əqmənlik pəyda kıləjan; qünki əng həkəwurlıxip kətkən Yəhudıylərnəng kilmıxliri Yəhudıy əməslərnəngkidin heqkəndək pərki yok idi.

(b) Yəhudıy jəmiyitidiki bəzi dındarlar həddidin exip «kaxa» ətrapida yənə bir «kaxa» kuruxkə, yəni Hudaning bəlgilimilərigə yənə əzlrinəng kəp bəlgilimilərnəng kəoxuxkə intilətti; əməliyəttə bolsa ular bu jəryənda Hudaning bəlgilimiləridiki əng uluq əhləkiy əmrlərnəng nəzirigə əlməy kəyoqjanidi. İnsanlar üqün eytkənda, «sirttiki ixlərnəng bəxkırıdiojan əmr-bəlgilimilər»ni tutux hərdəim pak dillikə intiləxtin kəp əsanəqə qüxidu. Bu dındarlar bolsa «kaxa»din təhimu məqrurlıni kətkən; ularəqə nisbətən, uni taxlaxkə rəyi kət'iy barmaytti. «Kaxa» bir təmoqə əylıniq, rusul Pawlus degəndək «**otturidiki ara tam**» boləjan.

(p) Həmmidin eqinixlik boləjini, «yat əllər» Yəhudıylərnəng Hudasinimu Yəhudıyləroqə əhxəx dəp kərioqəqə, ular əzlrı oyloqjan əbrəz boyiqə Hudaəqə əq bolup kəlojan.

Yükırıkılərnəng heqkəysisi Hudaning niyiti əməs idi, əlwəttə.

Bu ixlərnəng həmmisini Məsih Əz əlümi ərkilik yokkə qılərojan; U insanlardiki gūnahning yiltizini bir tərəp kıləqəndin keyin, pütkül insaniyəttə üqün «**yəngi kəlb**»ni kəbul kılıp Hudaning muhəbbitidə, Hudaning insanləroqə baqlıqjan muhəbbitidə yaxəxtin bəxkə kılidojan ix kəlmiojan. «Bəlgilimilər»mu kəroqə kəlməy, kerəksiz bolup kəlojan.

«Əfəsusluklaroqa»

«Rosullar wə pəyoqəmbərlər boləjan ul», «burjək texi» (2:20-21)

Pawlus jamaətni «**rosullar wə pəyoqəmbərlər boləjan ul**»ning üstigə selinojan, dəydu. «Rosul» degən səz (grek tilida «apostolos») «əwətilgən» degənni bildüridu; rosullar Huda tərīpidin «əwətilgən adəmlər», «ulluk adəmlər»dur. Ularning salahiyiti, wəzipiliri həm harakteri Injil «2Kor.»də bizgə təpsiliy kərsitilidu. Injilda jəmiy bolup on ikki əməs, bəlki yigirmə tət adəm «rosul» dəp atilidu; Injil dəwrədxə muxulardın baxkə rosullar barmu, yəqmu, enik həwirimiz yəq.

U eytkən «pəyoqəmbərlər» kəysi adəmlərnı kərsitidu dəp sorisək, bu həttə 3:5də u yengı əhdə (Injil) dəwridiki «rosullar wə pəyoqəmbərlər»ni wə ularning jamaət toqruluk əziningkigə ohxax wəhiylərnı qəbul kıləjanlıkını tiləqə alidu. Həlbuki, mummıqılık bərkı (wə əzimiz xundək kəraymızkı) uning «pəyoqəmbərlər» degini həm Təwrat dəwridiki həm Injil dəwridiki pəyoqəmbərlərnı kərsitidu; Təwratkiki pəyoqəmbərlər bizgə Təwratkiki wəhiylərnı yətküzgən, rosullar wə Injildiki pəyoqəmbərlər bizgə Injildiki wəhiylərnı yətküzgən; jamaət bolsa Hudaning bu həmmə wəhiylirining ulı üstigə selinojan.

Biz daim «jamaət Məsihning ulı üstigə selinojan» dəymiz. Bırək xuni biliximiz kərəkki, hər dəwrədxə jamaət xu dəwrdiki bırıneqqə adəmlər üstigə selinip kəlgəndur; bizning dəwrimızdə «rosullar wə pəyoqəmbərlər» barmu? Aldamqılıkqə patkən həzirkı bu dəwrimızdə bu toqruluk bırıneqqə addiy əyız gəp kılıxkə toqra kelidu: —

(a) Jamaət aldi bilən bırıneki əsirdiki rosullar wə pəyoqəmbərlər epkəlgən wəhiylər üstigə selinidu. Təwəndiki «burjək tax» boləjan Məsih toqrisidiki səzirimızni kərüng. Jamaət bu wəhiylər (Injilda hatiriləngən)ni qəliəqə elip, keyin kəlgən «rosullar wə pəyoqəmbərlər»ning həkikiy yəki sahta ikənlikini əlqiyələydu.

(ə) «Rosullar wə pəyoqəmbərlər» jamaətning «təpəsidə» əməs, bəlki «tegidə» bolidu. Bu addiy həkikət kəzdə tutuləjan bolsa jamaətni «rosulluk» yəki «pəyoqəmbərlək» həqukidə boluwələjan, kəpqilikning üstigə həküm sürüp «həjayin bolux»kə nəpsi təkildəjan nuroqunləjan aldamqılardın sakləytti. Həkikiy rosullar wə pəyoqəmbərlər bolsa hərdaim bəxkılarning hizmitidə boluxkə intilidu; ular mənəp, həquk, pul yəki xəsiy mən'itigə kizikmaydu. Injildiki rosullar kəmtər (rosul Yuhannaning səzliri boyiqə) «**Kerındaxlar üqün jenini pida kılıxkə təyyar**» boləjanlardındur («1Yh.» 3:16). Ularning kənglidiki bırınebir ix, adəmlərnıng Hudaning «yengı əhdə»sini qüxinip yetix, Məsihni tonup Huda'Atioqə tayinip, Uning iradisini əzliri üqün pərk etixin ibarəttur («Yər.» 31:31-34, «İbr.» 8:8-12). İman yolida dəsəptiki bəskuqlarda adəmlər rosul-pəyoqəmbərlərgə, xudəkə təlim bərgüqilərgə həm «Hudaning həlkini bəqquqılər»ə kəp tayanəjan bolsimu, Hudaning həkikiy hizmətkarlırining əzgərməs məksiti xuki — adəmlər Hudanıla tayanq kılsun! Ular adəmlərnı Hudaning wəhiy-yolyoruklırini qüxinixi üqün əzlırigə tayinidəjan kılıxkə intilidəjanlardın əməs: «**Biz hərgiz əzimizni iman-etikədinglər üstigə həküm sürgüqilərmiz deməkqi əməsmən, bəlki silərnıng xad-huramlıqınlarnı axuruxkə silərgə həmkarlıxquqılərmiz; qünki silər etikəd arkiliklə məzmüt turisilər**» (2Kor.» 1:24). Rosullar yəki pəyoqəmbərlər jəzmən hərбір jamaətning əzlırini «rosul» yəki «pəyoqəmbər» dəp etirap kılıxiəqə yəki orun bərixigə kizikqən əməs. İsim əməs, bəlki jisim muhimdur; həkikiy jisim bər boləjan nərsining əzini ispatlıxning həjiti yəq; bəribir uning həkikiy məhiyiti həmmigə ayan bolidu.

«Əfəsusluklarə»

(b) Həmmidin muhimi, əgər bugünkü künlərdə rosullar və pəyoğəmbərlər bar bolsa, əmdi ularning barlıq səz-hərikətliri miladiyə birinqi əsirdiki rosullar və pəyoğəmbərlərnin (biz üçün İnjlida Hudaning yolyorukı bilən hatiriləngən) səz-hərikətlirigə toluk maslixixi kerək. Hudaning Əzining «ul həqiqətliri» boləjan ahirki vəhəyli birinqi əsirdiki jamaəttə boləjan xu rosullar və pəyoğəmbərlərgə tapxurulojan, və Uning iltipati bilən ularni İnjlida hatirilətküzgəndur. Xunga bu zamanda heqkəndək «yengi vəhəylər» kəlməydu; birək hər bir dəwrdiki jamaətlər Hudaning sirliri, nəsihətliri və iradisini igiləp, Hudaning toluk xan-xəripida mengix üçün, İnjildiki vəhəylərnə əzlriningki kəlojan rosulluk və pəyoğəmbər süpətlilik adəmlərgə ehtiyajlıktur. Hər bir dəwrdə biz xundək əzlrini pida kəloquqi «ulluk» adəmlərgə ehtiyajlıkmiz; ular kəm bolsa jamaət kurulmaydu, bu həttə ayan kəlinəyəndək Hudaning uluq qakiriki elip kəlgən aliq istəklər hər bir ixəngüqigə singdürülməydu; xunga hər birimizning xundək adəmlər bizgə əwətilsun dəp dua kəliximizə toqra kəlidu. Xuningdək biz Hudaning bizni qakirip, jamaətnin **«əz jenini kərindaxlarə pida kəlixkə təyyar»** boləjanlardin tərki b tapkən ulining iqigə selixioqə təyyar boluximiz kerək. Hudadin məlum birhil adəmlərnin bizgə əwətilip təkdim kəlinixi üçün dua kəlsək, əzimizmu dəl xu adəmlərdin bolux ehtimallikioqə təyyar bolmisək bolmaydu. Nemila degənbilən, **«Huda bu dunyadiki ajizlər arkilik küqlüklərnə yək kəlixni, ... Əzining xan-xəripini kərsitixni layik kəridu»** («1Kor.» 1:27). Bu bizni əng muhim nukzioqə elip baridu: —

«Burjək texi»

Jamaətnin «burjək texi» bolsa Məsihtur. Hər kəndək böyük binada «burjək texi» əng muhim tax bolup, binaning ulioqə birinqi selinidiojan taxtur. «Burjək texi» selinoyanda binaning turidiojan jayini və yəlinixini toqra bəkitidu; uningdin keyin ulioqə andin binaning əzigə selinoyan barlıq taxlar burjək texi bilən toptooqra toqrilinixi kerək; məlum tax uning bilən toqrilanmisa, undakta u layəkətlilik bolmaydu; undək boloyanda, toqrilanmiojan tax eliwətilip kəytidin kəyuluxi kerək bolidu. Bu ixning bizning jamaət bilən boləjan munasiwitimizgə kəndək bəqlinidiojanlıqı həmmimizgə ayan boluxi kerək. Jamaətkə kəndək və kəyərdə seliniximiz kərkəlikini bilix üçün əwwal Məsih bilən kəndək «toqrilanoyanlikimiz»ni enikliximiz kerək. Birinqi əsirdiki rosullar və pəyoğəmbərlərnin həyatlıri burjək texining əzi bilən toqrilanoyan boləqəqə «ulluk adəmlər» boluxkə layəkətlilik idi. Bizning dəwrimizdiki «rosullar və pəyoğəmbərlər»mu xu ohxək əlqəm bilən sinilip tonulidu.

3:13 toqruluk

«Xuning üçün silərdin etünimənki, mening silər üçün tartkən jəpə-jəbiririm tüpəylidin pərixan bolmanglar; qünkü bu ix silərnin xan-xəripinglar bolidu»

Buning tət hil mənisə boluxi mumkin: —

(1) Pawlus türmidə yetip jəpə-jəbir tartmakta idi (wə buningdin ilgirimu Hudaning yolida kəp jəpə-jəbir tartip kəlgənidi). Pawluska bəqliojan muhəbbiti tüpəylidin xühəsiszki, əfəsusitiki kərindaxlarning kəngli yerim boləjanidi. Əməliyəttə Hudaning «yat əllər»gə kəprək paydilik boluxi üçün, Pawlusni türmigə yatkuzup kəp azab-oqubətlərnə tartkuzuxi yat əldiki bu ixəngüqilərnin Əzigə nisbətən xunqə kimmətlilik ikənlikigə ispat bolidu.

Xuning üçün **«Bu ix (mening türmidə yatkənlikim) silərnin xan-xəripinglar bolidu»** degili bolidu.

«Əfəsusluklaroşa»

(2) Pawlus ularoşa köprək paydilik bolsun üçün türmidə yetiwatatti. Bəzi ixəngüqilər: «Əng uluq rosul Pawlus türmidə yatqan yərdə, bu rəhimsiz Rim həkümiti meni qandak bir tərəp kilar!» dəp kəngli su bolup Hudaning yolidin yenip kətməktə idi. Ləkin ular qorqup kətməsliki kerək idi, qünki Pawlusning türmidə yetixi tasadipiylik ix əməs, bəlki Hudaning orunlaxturuxi idi. Xuning üçün «**Bu ix** (mening türmidə yatqanlığim) **silərninq xan-xəripinglar bolidu**».

(3) Pawlus türmidə yatqini tüpəylidin bəzi ixəngüqilər qorqup ketip Hudaning yolidin yanoqan bolsimu, Əfəsustiki ixəngüqilər qorqmay, Hudaning yolidin yanmioqan bolsa, undakta «**Bu ix** (qorqmasliqinglar, Hudaning yolidin yanmasliqinglar) **silərninq xan-xəripinglar bolidu**».

(4) Əfəsustiki ixəngüqilər Pawlusning türmidə yetip japa tartqanlığı dəl Hudaning Əzi orunlaxturoqan pilani ikanliqigə ixənməy qalsa, əlwəttə ular kənglini yerim kəlip məyüslinip ketixi mumkin. Əksiqa ular jür'ətlik bilən: «Səyümlük Pawlusimizning türmidə yetixi Hudaning orunlaxturuxidur» degəndə qing turiwərisə, Hudani uluqloqan bolidu; xuning bilən yənə «**Bu ix** (kənglüqlarni yerim kılmasliqinglar) **silərninq xan-xəripinglar bolidu**».

Bizningqə birinqi həm ikkinqi qüxəngilər 3-babning aldinqi ayətliridiki ibarilərgə əng uyoqun boləqaqqa, ikkisi ohxaxla tooqridur (məsilən, «**Silər «yat əldikilər» üçün...**», «**silərgə Hudaning xəpkitini elip baridoqan oqojidarlığim...**» degəndək xəkildiki məzmunlarni kəring (3:1, 2, 8)ni kəring).

Yəttə birlik (4:4-7)

Əsirdin-əsirgə ixəngüqilər bu «yəttə birlik» («**bir tən, bir Roh, bir ümid, bir Rəb, bir etiqad, bir qəmüldürülüş, bir Huda'Ata**»)ning bu hətning meqizi ikanliqigə, hətning jəwhiri boləqan əng qongkur həkikətlərninq bu «yəttə birlik» iqiğə mujəssəmləxkənliqigə ixinip kəldi. Biz muxu yərdə bu ayətlərgə xərh kılmaqqi əməsmiz, pəkət ulardiki addiy bir aqquqluk həkikətni kərsətməqimiz — birliklərninq mərkizi bolsa «bir Rəb», demək Məsih, — U bolsa birliklərninq aqquqidur, dəp ixinimiz: —

- (i) bir tən — Məsihning teni
 - (ii) bir Roh — Məsihning Rohi
 - (iii) bir ümid — Məsihning ümidi («Ibr.» 12:2, «Yəx.» 53:11)
 - (iv) bir Rəb — Məsih
 - (v) bir etiqad — Məsihning əzining ixəng-etiqadi («Gal.» 2:20 wə izaəhatini, xundakla «Galatıyalıqlarəşa»diki «qoxumqə səz»ni kəring)
 - (vi) bir qəmüldürülüş — Məsihning qəmüldürülüşü («Mar.» 10:38-39, «Luka» 12:49-50).
 - (vii) bir Huda'Ata — Məsihning Hudasi həm Atisi
- Muxu yərdə biz «bir etiqad» wə «bir qəmüldürülüş» üstidə tohtilimiz.

«Iman-etiqad birdur» (grek tilida ««bir etiqad bardur»)

Etiqad xəkillinixi üçün adəmninq zəhni nuroqun həkikətlərnı qəbul kılıxi kerək, əlwəttə; biraq etiqad bolsa bu ixning əzi əməs; etiqad bolsa adəmninq Həmmigə Qadarning hər bir əmrigə, yolyoruqi wə wədisigə qıuqak eqix üçün Uningə pütkül wujudini tapxurup boysunuxtın ibarəttur. Bu yərdə eytiliwatqan «bir etiqad» bolsa həmmə ixəngüqilər qəbul

«Əfəsusluklarə»

kilidioqan əkidilər üzündisi əməs (gərqə muxundak bir üzündə qolaylık bolsimu), bəlkı «Məsihning etikadi» yaki «ixənq-sadiklikı»ni kərsitidu. Pawlus buni həttə 3:12də tiləqə alidu: **«Uning ixənq-sadiklikı arkilik biz jasarətkə həm Hudaning aldioqə hatirjəmlık bilən kirix həkukioqə igə bolduk»**. Məsihning ixənq-sadiklikı arkilik, yəni Uning Atisining barlik sək-kalamioqə mutlək boysunup bekinixi arkilik biz kütəzulduk; wə yənə bu etikadida, — Uning etikadida, yəni Uning «ixənq-sadiklikı»da həmmimiz birlikkə kəltürülimiz.

«Bir qəməldürülük»

Rosul Pawlus bu yərdə tiləqə aloqan «qəməldürülük» suqə qəməldürülük əməs, yaki suqə qəməldürüləqan ixəngüqilərgə wədə qilinoqan «Mukəddəs Rohqə qəməldürülük»mu əməs; u qəqum Əysa Məsih Özümningki dəp atioqan uluq qəməldürülükstür; məsilən, «Luqə» 12:49-50:

— **«Mən yər yüzigə ot taxlap tutaxturuxkə kəldim wə bu otning tutixixioqə nəkədər təkəzzamən! Lekin Mən aldi bilən bir qəməldürülük bilən qəməldürülüküm kerək wə bu qəməldürülüküm əməlgə axuruloquqə intayin qiyilimən!»**.

Xühhisizki, bu «qəməldürülük» Uning krestkə mihlinip japa tartidioqanlikini kərsitidu. Bu japa «ada qilinmioqan» bolsa, gunahlarıning kəqürüm qilinixi mumkin əməs idi, həmdə U tiləqə aloqan uluq ot — Mukəddəs Rohning uluq oti — muhəbbətning, mukəddəslikning Hudaqə kəyüp-pixkan oti yər yüzidiki insanlarıning kəlbigə kələlməytti. U muxu otning pütkül dunyada yekilixioqə tolimu intizar boləqan idi. U zadi nemigə qəməldürüldi degən məsiligə kəlsək, U bizning gunahlırimiz wə xərməndiqilikimizni bir tərəp kiliq üqün u barlik gunah, xərməndiqilik wə əlümlərgə qəməldürülgənidi; U bizning barlik əlümlirimizni Əz üstigə aloqan. Uning «əlümliri» degən sirlik sək tiləqə elinoqan «Yəx.» 53:9ni kərüng. «2Kor.» 5:21ni kərüng: **«Gunahqə heq tonux bolmioqan kixini Huda bizni dəp gunahning əzi kildi; məksiti xuki, bizning Uningda Hudaning həkkəniylikı boluximiz üqündür»**. Bizning gunahimizni Əz üstigə elixi Atisidin ayrilixtin — yəni dozahqə kirixning əzi idi. Krestkə mihlanəqanda U barlik dozahlırimizni Əz üstigə aloqan. Bu nemidegən azablik, nemidegən əjayib bir qəməldürülük-hə! Nemidegən zor qələibə bu-hə! Bu biz üqün əjayib bəht-saadəttur!

Əmdi suqə qəməldürülgəndə nemə qilimiz? Bu Pawlus «Rim.» 6:3də deginidək **«Məsih Əysaqə kirixkə qəməldürülgən bolsək, Uning əlümi iqigə qəməldürülgən»** bolimiz əməsmu? Bu qəməldürülükstə, bədinimizning toluq suqə qərək qilinixioqə razimiz; birək bu ixning tegidə Huda Əz Rohi arkilik «Manga Məsihning əlümidin, Uning uluq qəməldürülükxidən nesiwə bərgəysən» degən jiddiy iltijayimiz bar əməsmu? («1Pet.» 3:18-22) — tilikimiz, Hudaning rohimizni Məsihning əlümigə wə Uningdiki barlik muwəppəkiyətlərgə qəməldürüp berix, bizni pütünləy yengi ədəm qilip yaritixidin ibarəttur. Mana həmmimizgə kerək boləqan uluq qəməldürülük — Mukəddəs Kitabniki bəxkə yərlərdə u **«Rohqə qəməldürülük»**, **«Mukəddəs Rohqə qəməldürülük»** dəp atilidu; bu ix Məsihning əzining qəməldürülükı arkilik wujudkə kəlidu.

«Bir qəməldürülük» bar — u bolsimu Məsihning qəməldürülükxidur. `